

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТРАНСПОРТУ, МЕНЕДЖМЕНТУ І ЛОГІСТИКИ
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Оксана КИРИЛЕНКО

“ ” _____ 2023

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ

“БАКАЛАВР”

Тема: Стратегічні і тактичні рішення в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД_____.

Виконав: БАХОДІРОВА Махлійохон Кахроман кизи_____.

Керівник: д.е.н., професор Кириленко Оксана Миколаївна_____.

Нормоконтролер з ЄСКД (ЄСПД): _____ (Оксана КИРИЛЕНКО)

_____ (Станіслав СЕРЬОГІН)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет транспорту, менеджменту і логістики
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств
Освітній ступень Бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма: «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Кириленко О.М.

" ___ " _____ 2022

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

БАХОДІРОВА Махлійохон Кахроман кизи

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): Стратегічні і тактичні рішення в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД затверджена наказом ректора від «12» грудня 2022, № 2339/ст
2. Термін виконання проекту (роботи): з «05» грудня 2022 до «28» лютого 2023
3. Вихідні данні до проекту (роботи): Бухгалтерська звітність ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»: баланс форма форма №1, звіт про фінансові результати форма № 2, статут підприємства ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», літературні джерела
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці): Необхідно: з'ясувати економічну сутність фінансової стійкості, її типи та фактори впливу; визначити політику управління формуванням капіталу з позиції забезпечення фінансової стійкості; розкрити показники оцінки фінансової стійкості підприємства: алгоритм їх розрахунку, економічну інтерпретацію; надати організаційну та загально - економічну характеристику підприємства; здійснити аналіз формування фінансових ресурсів підприємства; проаналізувати ефективність управління фінансовою стійкістю; удосконалити систему стратегічного управління фінансовою стійкістю на підприємстві; розробити напрями вдосконалення політики залучення позикових коштів; прогнозування показників фінансової стійкості з урахуванням запропонованих заходів.

Перелік обов'язкового графічного матеріалу:

Теоретичний розділ: табл.-4, рис.-8, формули- 8

Аналітико-дослідницький розділ: табл.-15, рис.-4

Проектно-рекомендаційний розділ:табл.-14, рис.-2, формули-8

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ в/п	Етапи виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів	Примітка
1	Збір необхідної інформації за темою кваліфікаційної роботи	05.12-10.12.22	виконано
2	Проведення аналізу бухгалтерської та статистичної звітності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»	10.12-20.12.22	виконано
3	Оформлення списку літературних джерел, використаних під час дослідження	21.12-25.12.22	виконано
4	Підготовка та оформлення аналітичного розділу дипломної роботи	26.12-30.12.22	виконано
5	Підготовка та оформлення теоретичного розділу	31.12.22-09.01.23	виконано
6	Шляхи вдосконалення стратегічних і тактичних рішень в управлінні ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» при здійсненні ЗЕД	10.01-19.01.23	виконано
7	Оформлення рекомендаційного розділу кваліфікаційної роботи	20.01-31.01.23	виконано
8	Остаточне оформлення кваліфікаційної роботи (зміст, вступ, висновки, додатки тощо)	01.02-04.02.23	виконано
9	Підготовка доповіді та презентації	05.02-09.02.23	виконано
10	Підписання необхідних документів у встановленому порядку, підготовка до захисту кваліфікаційної роботи та попередній захист кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі	10.02-28.02.23	виконано

Студент _____ (Махлійохон БАХОДІРОВ)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ (Оксана КИРИЛЕНКО)

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;
ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна бакалаврська робота на тему «Стратегічні і тактичні рішення в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД».

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єктом є процес формування стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти формування стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» для здійснення досліджень у роботі застосовано цілу низку спеціальних методів, які дають змогу отримати кількісну оцінку окремих аспектів економічної діяльності підприємства: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; метод фінансових коефіцієнтів (відносних показників); порівняльний аналіз; факторний аналіз.

В даній роботі запропоновані та обґрунтовані Шляхи вдосконалення стратегічних і тактичних рішень в управлінні при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, які можуть бути використані на практиці різними підприємствами.

Ключові слова: управління, підприємство, фінансова стійкість, рентабельність, платоспроможність, стратегічні рішення, тактичні рішення.

ABSTRACT

Qualifying bachelor's thesis on the topic "Strategic and tactical decisions in the management of the enterprise during the implementation of economic development."

The purpose of the work is to study the theoretical and practical aspects of strategic and tactical decisions in the management of the enterprise during the implementation of foreign economic activity.

The object is the process of forming strategic and tactical decisions in the management of the enterprise during the implementation of foreign economic activity.

The subject of the study is the theoretical and methodological and practical aspects of the formation of strategic and tactical decisions in the management of the enterprise during the implementation of foreign economic activity.

In the course of the qualification work of the educational and qualification level "Bachelor", a number of special methods are used for conducting research in the work, which make it possible to obtain a quantitative assessment of certain aspects of the economic activity of the enterprise: horizontal analysis; vertical analysis; trend analysis; the method of financial ratios (relative indicators); comparative analysis; factor analysis.

In this work, the Ways of improving strategic and tactical decisions in the management of foreign economic activities, which can be used in practice by various enterprises, are proposed and substantiated.

Keywords: management, enterprise, financial stability, profitability, solvency, strategic decisions, tactical decisions.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД	5
1.1. Фінансова стійкість як якісна характеристика в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД	5
1.2. Управління формуванням капіталу з позиції стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД.....	13
1.3. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства: алгоритм їх розрахунку, економічна інтерпретація.....	24
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД	38
2.1. Аналіз організаційно-економічної діяльності підприємства.....	38
2.2. Аналіз формування фінансових ресурсів підприємства.....	45
2.3. Оцінка фінансової стійкості підприємства.....	55
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД	83
3.1. Удосконалення системи стратегічного управління фінансовою стійкістю на підприємстві.....	83
3.2. Напрями вдосконалення політики залучення позикових коштів.....	93
3.3. Прогнозування показників фінансової стійкості з урахуванням запропонованих заходів.....	104
ВИСНОВКИ	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	115
ДОДАТКИ	124

ВСТУП

Актуальність теми. Вирішення актуальних проблем стабілізації національної економіки та забезпечення соціального розвитку суспільства можливе лише на основі позитивних змін, особливо щодо зміцнення фінансового становища суб'єктів господарювання. Ефективність діяльності вітчизняних компаній залежить від їхнього вміння орієнтуватися у вирі ринкових відносин. Зберегти позиції в ринковій економіці можливо лише завдяки ефективному фінансовому менеджменту. Його основна функція - об'єктивний фінансовий аналіз, прогнози та бізнес-моделі. У сучасній економіці загальновідомо, що елемент ефективного управління фінансами є важливим у сучасному діловому світі.

Одним із ключових елементів функції аналізу та управління є забезпечення стабільного розвитку підприємства та його фінансової стійкості. Поняття фінансової стабільності є складним і багатоаспектним. Це визначається економічним середовищем, у якому функціонує підприємство, результатами його господарювання та здатністю позитивно й ефективно реагувати на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів.

Оцінка фінансової стійкості дозволяє визначити ефективність управління підприємством своїми фінансовими активами. Проте, як показує наш аналіз, теорія і практика комплексного аналізу оцінок фінансової стійкості у вітчизняних ситуаціях ще знаходяться на початковій стадії розвитку. Більшість компаній не проводять цей аналіз.

Відпрацьовані методи визначення рівня фінансової стійкості підприємства зараз широко використовуються в теорії та практиці фінансового менеджменту. Безсумнівно, велике теоретичне значення мають роботи зарубіжних учених, таких як А. Арес, Е. Брігхейм, Ван Хорн Дж. К., Р. Даймер, Н. Холт та ін., але їхні методи в основному стосуються західних економік. умови. чи ні. Врахувати особливості країн з перехідною економікою в соціально-економічних відносинах.

Активна наукова розробка цієї теми почалася в різних країнах після переходу їх на принципи ринкової економіки. Ці питання знайшли відображення в працях В.П. Астахова, І.П. Балабанова, В.В.Ковальова, О.М.Стоянова, Г.В.Савицька, А.Д.Шеремет, Р.С.Сайфрін та ін. З точки зору загальнофінансових питань фінансового аналізу та управління українські вчені, особливо О.Д. Зарба, В.В.Сопка, А.М.Поддєрьогін.

Незважаючи на сучасний і високий рівень теоретичних і прикладних досліджень фінансової стійкості підприємств вітчизняними та зарубіжними вченими, з точки зору сьогодення виклики, пов'язані із забезпеченням належного функціонування підприємств шляхом розробки інструментів і важелів управління їх фінансовими зберігається стабільність. відсталий. Ситуація. Особливості створення інноваційної бізнес-моделі в умовах зростання ролі сфер обслуговування, специфіка фінансово-економічних процесів підприємств

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Мета обумовила постановку та вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати економічну сутність фінансової стійкості, її типи та фактори впливу;
- визначити політику управління формуванням капіталу з позиції забезпечення фінансової стійкості;
- розкрити показники оцінки фінансової стійкості підприємства: алгоритм їх розрахунку, економічну інтерпретацію;
- надати організаційну та загально - економічну характеристику підприємства;
- здійснити аналіз формування фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізувати ефективність управління фінансовою стійкістю;
- удосконалити систему стратегічного управління фінансовою стійкістю на підприємстві;
- розробити напрями вдосконалення політики залучення позикових коштів;

- прогнозування показників фінансової стійкості з урахуванням запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти формування стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження. В роботі використовувались методи аналізу і синтезу, порівняння, групування, середніх і відносних величин, монографічний, графічний, рядів динаміки, балансовий.

Інформаційна база. Вихідними даними для розробки теми випускової кваліфікаційної роботи бакалавра є сучасна теорія економічного розвитку, теорія фінансів, методики фінансового аналізу та менеджменту, законодавча та нормативна база, що регулює фінансові відносини на мікрорівні, фінансова звітність підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД

1.1. Фінансова стійкість як якісна характеристика в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД

Українська економіка протягом періоду останніх років переживає значні потрясіння, адже виникали проблеми у фінансовому секторі, що забезпечує грошовими ресурсами реальний сектор, що виготовляє товари та надає послуги. Вплив цих явищ все ще продовжується, що спричинено невчасними діями уряду, інертним реагування інших органів державної влади на ситуацію. В таких умовах підприємства зазнають зниження ліквідності, недостатності джерел фінансування діяльності, значних обсягів накопиченої дебіторської та кредиторської заборгованості та інших фінансових проблем. За таких складних тенденцій зростає актуальність дослідження питань, що стосуються управління фінансовою стійкістю підприємств та організацій.

Стійкість підприємства є основою стабільності та поступового розвитку комерційної установи. Вона передбачає ефективне управління фінансовими потоками на підприємстві, що дозволяє фінансувати усі напрямки діяльності. Також у складних кризових умовах саме стійкі підприємства здатні ефективно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, в той час як нестійкі отримують значні втрати та зазнають банкрутства. Тому ми вважаємо, що дослідження теми фінансової стійкості у контексті сучасної макроекономічної ситуації є вкрай важливим.

Для того, щоб з'ясувати суть досліджуваного поняття, розглянемо спочатку категорію загальної стійкості. Загальна стійкість підприємства — це рух грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення надходження коштів (доходів) над їх витрачанням (витратами)[68].

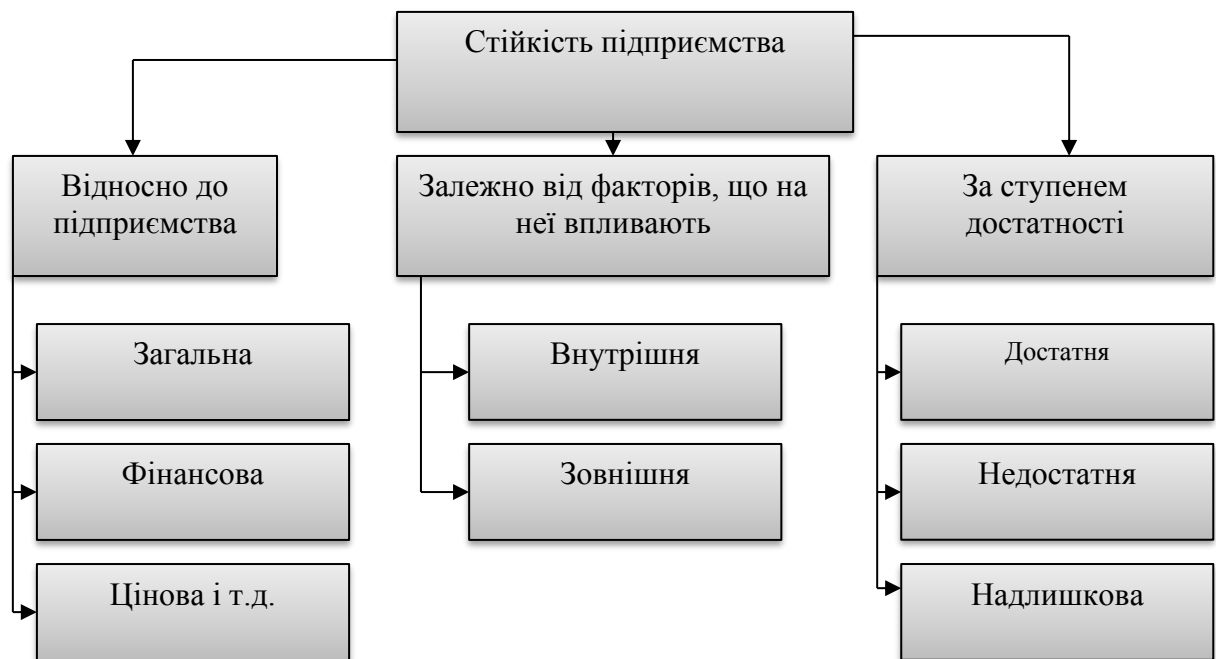

Рис. 1.1 Види стійкості підприємства[19]

Сталий розвиток є умовою життя та основою стійкості позиції компанії в ринковій економіці. Багато факторів впливають на сталий розвиток бізнесу. Залежно від факторів впливу розрізняють декілька видів стійкості.

Відповідно до суспільства як суб'єкта господарювання існують [30]:

- внутрішня стабільність;
- фінансова стабільність;
- Загальна стабільність.

Внутрішня стабільність – це фінансове становище підприємства, яке забезпечує достатньо високий результат господарської діяльності.

Як показано на рис. 1.1. фінансова стійкість є одним із видів стійкості системи роботи підприємства. Фінансова рентабельність підприємства є основною складовою загальної рентабельності, яка відображає стан і структуру фінансових активів підприємства, їх розподіл і використання, здатність виконувати зобов'язання та забезпечення розвитку розширеної господарської діяльності, орієнтованої на отримання прибутку. і капітал. Зростання без збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування (тобто умови

збереження платоспроможності та платоспроможності за умов прийняттого рівня ризику).

Під фінансовою стійкістю розуміють постійне і стабільне перевищення доходів над витратами, вільне розпорядження фінансовими ресурсами компанії, здатність забезпечувати безперебійний процес виробництва і реалізації продукції шляхом ефективного використання, а також здатність розширювати та оновлювати продукцію. Загальна стабільність відображає рух грошових потоків і гарантує, що дохід (прибуток) завжди перевищує витрати (витрати). Умовою загальної стабільності підприємства є його здатність вільно розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Щоб досягти цього, компанія повинна мати гнучку фінансову структуру.

Основною складовою загальної стійкості підприємства є фінансова стійкість, яка формується у всій його фінансово-господарській діяльності. Недостатня фінансова стійкість може призвести до банкрутства підприємства та відсутності коштів для розвитку виробництва, а також до загального погіршення функціонування господарської одиниці. Надмірна фінансова стабільність також негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, що гальмує їх розвиток і збільшує витрати на ведення бізнесу через надмірні запаси і резерви.

У сучасній теорії фінансового менеджменту склалася ситуація, коли немає єдиного трактування поняття фінансової стійкості, що призводить до труднощів у прийнятті ефективних управлінських рішень. Можна приблизно визначити п'ять підходів до визначення цієї категорії.

Перший підхід до визначення фінансової стійкості пов'язаний з відносно поширеною думкою таких вчених, як А. В. Калина, М. І. Конєва, В. М. Івахненко, А. П. Градова про те, що фінансова стійкість підприємства є насамперед загальною характеристикою підприємства. Залишок готівки. У цьому контексті згадані науковці пропонують цілий комплекс показників оцінки фінансової стійкості, які характеризують платоспроможність, ліквідність і прибутковість підприємства [22, 23, 51].

Вважаємо, що фінансову стійкість слід сприймати як самостійний показник фінансового стану підприємства, який повинен мати іншу характеристику визначення, що свідчить про певну неадекватність представленого підходу.

У більш точному визначенні використовується інший підхід до визначення фінансової стійкості: фінансова стійкість відображає ступінь залежності компанії від адекватних джерел фінансування. Наприклад, Холт Роберт Н. зазначає, що показники фінансової стабільності визначають ступінь ризику, який може бути пов'язаний зі структурою іноземних фондів та фондів акцій, що використовуються для фінансування корпоративних активів [48].

Відносно відомий метод визначення коефіцієнта абсолютної фінансової стійкості базується на категорії забезпечення корпоративних резервів власними чи зовнішніми коштами. Проте, на нашу думку, абсолютний показник економічних категорій не може повністю охарактеризувати цю економічну ознаку.

Третій підхід до визначення категорії «фінансова стабільність» базується на принципах попереднього підходу. При визначенні фінансової стійкості визначається роль частки в нерухомому майні, яка повинна бути профінансована власним капіталом і доповнена іншою нерухомістю. Російський учений Балабанов І.Т. вважає, що суб'єкт господарювання є фінансово стійким, покриває вкладені кошти власними коштами довгостроковими коштами, не визнає несанкціонованих претензій та заборгованості та здатний своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями [2].

Звичайно, слід погодитися, що фінансова стійкість прямо і об'єктивно залежить від взаємного співвідношення активів і пасивів підприємства. Зокрема, під фінансовою стійкістю Ткаченко Н.М. розуміють взаємозв'язок статей балансу підприємства, де кожна стаття балансу має свої джерела фінансування [41].

Як зазначає група авторів підручника «Finanzen von Firmen» [19], фінансова стійкість компанії оцінюється двома способами – у вузькому та

ширшому розумінні. У широкому – це здатність підприємства функціонувати в станах, щонайменше, близьких до фінансово-економічної рівноваги в умовах постійних зовнішніх і внутрішніх впливів. У вузькому ж фінансово-економічний стан підприємства - при якому воно є ліквідним, платоспроможним, має достатньо коштів для нормального функціонування (у тому числі достатньо фінансово-економічних ресурсів)

Філімоненко О.С.[70] визначає фінансову стійкість, як стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним.

Коробов М. Я. [40] стверджує, що фінансова стійкість підприємства – це відповідність параметрів діяльності підприємства та розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивних рис фінансового стану.

Кривицька О. Р. [44] розглядає фінансову стійкість як результат отримання прибутку, достатнього для розвитку підприємства, що є яскравим проявом його економічної самостійності.

За визначенням Т. Донченко [24] – фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану і характеризується як здатність підприємства ефективно функціонувати та розвиватися, відзначається достатнім рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю управління ними, що забезпечує його платоспроможність, прибутковість та рентабельність.

Партин Г.А. [54] пропонує наступне визначення фінансової стійкості: «Фінансова стійкість підприємства – це такий його стан, за якого обсяг фінансових ресурсів, що перебуває в розпорядженні підприємства, забезпечує його фінансову незалежність, плато- та кредитоспроможність і фінансування розвитку діяльності на поточний і перспективний періоди».

Забродський В. А., Кизим Н. А., Зінченко В. А. та Ю. С. Копчак Розглянемо фінансову стійкість у контексті фінансової рівноваги підприємства. Вони визначають сутність поняття «рівновага» фірми стосовно процесу кругообігу її капіталу. Стосовно цього процесу розрізняють два стани. Рух незважаючи на

вплив дестабілізуючих факторів. Фінансова нестабільність, з іншого боку, — це повернення під впливом дестабілізуючих факторів фізичних і фінансових потоків на окремих або всіх стадіях кругообігу капіталу до стану, який гарантує правильні пропорції їх руху» [35].

Фінансова стійкість підприємства – це комплексна, багатфакторна економічна категорія. Достатньо часто в науковій літературі зустрічаються різні інтерпретації цього поняття, а саме: “фінансова стійкість”, “фінансова стабільність” та “фінансова сталість”. Так, поняття “сталий” ототожнюється зі станом, що не змінюється, зберігає той самий склад, розмір та форму: незмінний, постійний, стабільний; в свою чергу “стабільний”, який забезпечує сталість, незмінність яких-небудь величин, характеристик, ступінь впливу чого-небудь; “стійкий” – той, для якого характерні стабільність, постійність, сталість, урівноважений, який проходить спокійно.

Отже, поняття “стійкість” включає в собі сталість та стабільність, тобто саме стійкість є категорією, що поєднує ці дві характеристики. На даний час теорія фінансового менеджменту не розглядає детально економічну сутність останніх характеристик, тому ми вважаємо доцільним використання категорії “фінансова стійкість”

Кон’юнктура ринку показує, що фінансове становище підприємства розкриває не тільки ступінь його матеріальної діяльності, але й потенціал розвитку, закладений у його стабільності (стабільності). «Стабільність» у загальному розумінні — це характеристика системи, яка не тільки генерує фактори, що визначають збалансований стан у відповідь на зміни (вплив) зовнішнього середовища, але й забезпечує подальший розвиток. інтерпрет. Залежно від виявлення виділяють три типи стійкості економічної системи. Статичні, динамічні та ефективні, тобто ті, що викликають кількісні та якісні зміни [1].

Зрозуміло, що найбільш стійким станом є статичний, тобто стан спокою. Проте, характеризуючи той чи інший процес, тобто стан фінансово-

господарської діяльності суб'єкта господарювання, необхідно враховувати, що процес — це дія, рух, причому рух не статичний, а динамічний. по своїй суті.

«Стабільність» як характеристика фінансового становища фірми — це ознака стабільності (постійності) руху як динамічного процесу, який приймає міри вираження відносно певної швидкості, темпу і певної швидкості. Я згоден з деякими вченими, що Вимір минулого і теперішнього стану. Проте застосування терміна «стабільність» до динамічного процесу характеризує постійність його прояву в часі, тобто динамічну стійкість. [34].

З точки зору неокласичної політичної економії, в якій окремі фірми функціонують як незалежні, автономні частини загальної економічної системи за ринкових умов, основою для забезпечення фінансової стабільності окремих ринкових фірм є потік. Це відбувається як постійний процес, скоригований за обсягом і часом. Для кожного напрямку використання грошових коштів потрібне відповідне джерело. Іншими словами, кожен актив повинен мати відповідне джерело покриття. Загалом кажучи, активи підприємства — це чисте використання коштів, тоді як зобов'язання та власний капітал вважаються його чистими джерелами.

За словами Ізмайлової К.В. Фінансова стабільність виражає ступінь фінансової незалежності компанії у володінні та використанні своїх активів. Такий ступінь самостійності можна оцінити за різними критеріями залежно від ступеня матеріального забезпечення оборотними активами (запасами) зі стабільними джерелами фінансування; платоспроможність компанії (потенційна здатність виконувати майбутні зобов'язання; нестабільні активи); частка власних або стабільних коштів у світових джерелах фінансування [34].

У практичній діяльності для функціонуючого підприємства реально не існує початкової та кінцевої точки руху грошових потоків. Тому кінцевий продукт слід розглядати як суму витрат сировини, основних засобів та праці, які в кінцевому підсумку оплачуються. Готова продукція або оплачується грошима, або продається у кредит, що призводить до виникання дебіторської заборгованості. Якщо ціна продукції перевищує суму витрат, то формується

прибуток, якщо ж ситуація буде протилежною – підприємство матиме збиток. Величина грошових засобів залежить від цілого ряду факторів: обсяги виробництва, реалізації, інкасації дебіторської заборгованості, капітальних витрат і розмірів фінансування тощо. З іншого боку, запаси сировини та матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, дебіторської заборгованості, кредитів, що підлягають оплаті, залежать від обсягу грошових засобів підприємства і спрямованості їх на забезпечення розширення виробничого процесу.

Усе це дозволяє підтвердити, що логіка побудови визначення економічної категорії «фінансова стійкість» вимагає оцінювати її насамперед з точки зору відтворювального процесу. У загальному вигляді дана категорія представляє економічні відносини, що утворюють фінансовий механізм, що забезпечує поступовий рух соціально-економічного розвитку підприємства.

У практиці представленої компанії трапляються ситуації, коли кожному виду активів компанії відповідає певний вид зобов'язань. Джерелами фінансування довгострокових активів є переважно довгострокові відсотки та зобов'язання. Довгострокові (а не короткострокові) активи можна створити навіть за рахунок довгострокових банківських кредитів. Постійна частина оборотних активів, включаючи запаси і витрати, може бути створена за рахунок власного капіталу, а змінна частина цих активів, тобто дебіторська заборгованість, залишки на рахунках, може бути створена за рахунок короткострокових приростів. - строкові зобов'язання, короткострокові кредити.

1.2. Управління формуванням капіталу з позиції стратегічних і тактичних рішень в управлінні підприємством при здійсненні ЗЕД

Серед теоретичних основ управління формуванням капіталу однією з основних і найбільш суперечливих концепцій є теорія його структури. Це пов'язано з тим, що теоретична концепція структури капіталу є основою для

вибору багатьох стратегічних напрямків фінансового розвитку підприємства, забезпечення зростання його ринкової вартості. Тому він має досить велике поле.

Розгляд концепції структури капіталу визначає необхідність концентрації основних теоретичних положень на наступних моментах.

Термін «структура капіталу» є неоднозначним і суперечливим, тому потребує чіткого визначення. У найзагальнішому вигляді цей термін визначається всіма вітчизняними та зарубіжними економістами як співвідношення між власним капіталом компанії та іноземним капіталом. У той же час деякі економісти надають йому різні специфічні значення при оцінці власного та іноземного капіталу. Початковий термін «структура капіталу» розумівся лише як співвідношення між пайовим (власним) капіталом компанії та довгостроковим іноземним капіталом. Виходячи з такого тлумачення змісту цього терміна, майже всі класичні теорії структури капіталу базуються на вивченні співвідношення між питомою вагою випущених акцій, що представляють акціонерний капітал, і облігацій, що представляють іноземний капітал. Такий підхід до характеристики строкової структури капіталу, який ґрунтується на виділенні лише довгострокових (основних) видів капіталу, характерний для багатьох сучасних економістів. Оскільки основа для практичного застосування концепції структури капіталу розширюється, кілька економістів запропонували розширити склад оцінюваної заборгованості, щоб включити різні види короткострокових кредитів [8, с. 84]. Необхідність розширення поняття «структура капіталу» таким чином обґрунтовується зростанням ролі банківських кредитів у фінансуванні господарської діяльності підприємств та поширеною практикою перетворення короткострокової реструктуризації в довгострокову.

На сучасному етапі значна частина економістів схиляється до думки, що під поняттям «структура капіталу» слід розглядати як власний, так і позиковий капітал усіх типів фірм [15]. При цьому до складу власного капіталу входять не тільки акції, паї або індивідуальний капітал, що утворюють статутні фонди товариства, але і частини, накопичені згодом у вигляді різноманітних резервів і

фондів, які реінвестуються. прибуток («неподілений прибуток»), який очікується Тому фінансовий капітал слід розглядати в усіх формах його використання підприємством, включаючи фінансову оренду, усі види товарного (комерційного) кредиту, внутрішню кредиторську заборгованість («рахунки нарахування») тощо..

У сучасних умовах структура джерел формування капіталу є фактором, який безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства – його фінансову стійкість, довгострокову платоспроможність, доходи та фінансові результати, рентабельність діяльності. Якщо компанія може забезпечити вищий рівень рентабельності інвестованого капіталу, ніж вона платить за свої кредитні ресурси, залучаючи позикові кошти, вона зможе контролювати більші грошові потоки, масштабувати свою діяльність, підвищити рентабельність власного капіталу, і Ви зможете зміцнити свій ринку. положення [37].

Як показує практика, ефективність використання позикового капіталу вища, ніж ефективність використання власного капіталу. Це пояснюється низкою причин [30]:

- 1) для того, щоб взяти позикові кошти, позичальник обов'язково повинен змістовно обґрунтувати мету;
- 2) позикові кошти беруть під певний відсоток, що підвищує відповідальність позичальника перед кредиторами;
- 3) якщо кредитором виступає банк, то він постійно контролює використання суб'єктом господарювання позикових коштів відповідно до визначеної мети;
- 4) юридичне оформлення документів про надання позикових коштів означає правову відповідальність позичальника.

Водночас збільшення частки позичкового капіталу в джерелі формування капіталу підвищує ризики зниження фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, зменшення загальних активів за рахунок сплати відсотків за позиками.

У деяких випадках для зменшення фінансового ризику може бути вигідніше використовувати власний капітал і менше боргу. З іншого боку, може

бути більш ефективним використання позикового капіталу для досягнення вищих прибутків, але з вищим фінансовим ризиком. Тому важливим моментом аналізу структури інвестиційних ресурсів є оцінка оптимальності співвідношення власного та іноземного капіталу.

На цей взаємозв'язок впливає багато факторів, що визначаються внутрішніми та зовнішніми умовами господарювання підприємства та обраною фінансовою стратегією, зокрема: збільшення або зменшення обсягу діяльності (впливає на динаміку потреби у залученні коштів); тривалість оборотності оборотних коштів, її зв'язок із терміном погашення боргу; вантажна конструкція; Накопичення зайвих запасів, несправне обладнання тощо; Вилучення коштів для створення безнадійних боргів, що призводить до збільшення замороженого капіталу.

Оцінка змін у структурі капітальних ресурсів може відрізнятися з точки зору інвесторів і компаній. Для інвесторів ситуація стає більш безпечною, коли частка власності перевищує 50%, що виключає високий фінансовий ризик. Компанії зазвичай зацікавлені в залученні капіталу. Отримавши кредит з відсотковою ставкою нижчою за прибутковість компанії, можна розширити сферу діяльності та підвищити рентабельність інвестицій [19].

Проблема оптимального співвідношення власного та іноземного капіталу не має чіткого вирішення в теорії та практиці фінансового аналізу. Економісти розрізняються у своїх оцінках оптимального співвідношення власного капіталу та боргу (наприклад, 70: 30; 60: 40; зазвичай -50: 50). Кожне підприємство має визначити його, виходячи зі структури основних і оборотних засобів, обертання оборотних засобів та інших факторів [38].

На структуру капіталізації безпосередньо впливає період торгівлі фондом. Компанія з коротшим періодом торгівлі може мати більшу частку позичених активів у загальних зобов'язаннях без шкоди для своєї платоспроможності та збільшення ризику для кредиторів, оскільки компанії з довшим періодом торгівлі легше забезпечити грошовий потік і виконувати свої обов'язки.

Для оцінки раціональності структури капітальних ресурсів дуже важлива залежність між тривалістю виробничо-ринкового циклу і терміном погашення боргу. Чим більший період виробничо-ринкового циклу охоплює іноземний капітал, тим меншою може бути частка власного капіталу в усіх пасивах підприємства.

Іншим фактором, що впливає на співвідношення власного капіталу та боргу, є структура витрат компанії. Чим вища частка постійних витрат у собівартості продукції, тим більший ризик неплатоспроможності підприємства у разі зниження обсягу продажів з будь-яких причин. Тому компанії з високою часткою постійних витрат повинні мати більшу частку капіталу в загальних витратах.

Щоб структура капіталу за його розміщенням у активах була однорідно поєднаною із структурою капіталу за джерелами фінансування майна підприємства, використовується структурування капіталу за його формою як співвідношення майна (активів) у грошовій та не грошовій формах, а за змістом як співвідношення сукупного власного та запозиченого капіталів (рис. 1.2). Власний капітал характеризується наступними позитивними особливостями:

1. Простота залучення, оскільки рішення щодо збільшення власного капіталу (зокрема за рахунок внутрішніх джерел його формування) приймаються власниками та керівниками підприємства без необхідності отримання згоди інших суб'єктів.

2. Висока здатність генерувати прибуток у всіх сферах діяльності. Тому що з ним вам не потрібно платити будь-які відсотки за позику.

3. Забезпечити фінансову стійкість розвитку підприємства, довгострокову платоспроможність, відповідно знизити ризик банкрутства.

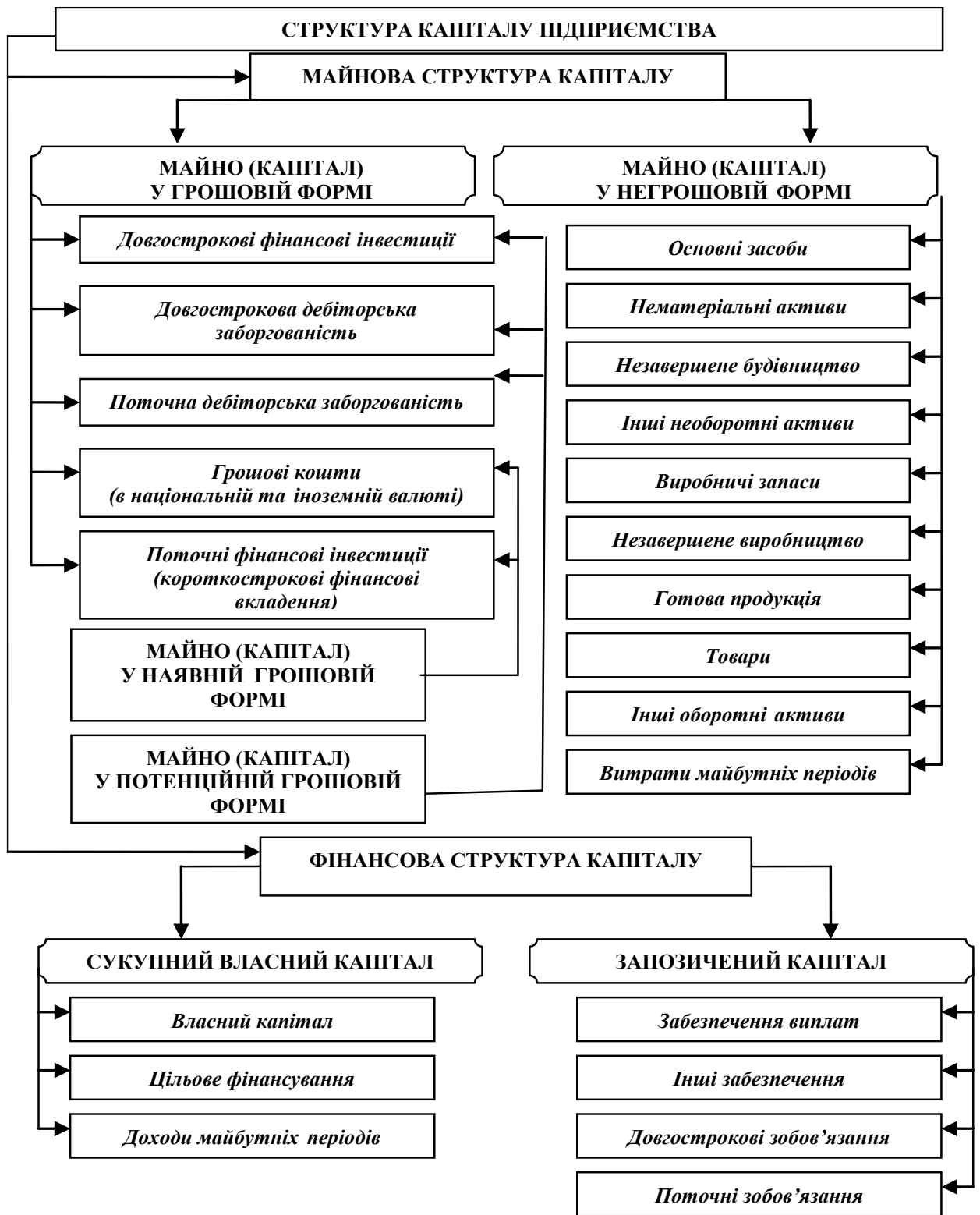

Рис. 1.2. Структуризація капіталу підприємства за майновим та фінансовим аспектами

Однак він має такі недоліки:

1. Обмеження обсягу втручання, а відтак можливості значного розширення господарської та інвестиційної діяльності компанії. У періоди сприятливої ринкової кон'юнктури на певних етапах життєвого циклу.

2. Високі витрати порівняно з іншими джерелами інвестиційних позик.

3. Невикористана можливість збільшити рентабельність власного капіталу власника за рахунок включення боргу, оскільки без цього включення немає гарантії, що фінансова віддача компанії буде більшою за економічну.

Тому найбільшій фінансовій стійкості досягає компанія, яка працює лише з власним капіталом, але обмежує темпи свого розвитку (оскільки не може забезпечити створення необхідного додаткового обсягу фінансування за сприятливих ринкових умов) і без фінансових ресурсів. Шляхи підвищення прибутку на вкладений капітал

Власний капітал може формуватися за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел капіталу (рис. 1.3). До внутрішніх джерел капітальних витрат належать кошти, що утворюються в процесі виробництва та фінансової діяльності підприємства. Прибуток є одним із основних джерел фінансування компаній, які створюють централізовані та децентралізовані грошові кошти.

Внутрішні джерела фінансових інвестицій включають коригування капітальних витрат та індексацію основних засобів.

Окрім внутрішніх джерел, існують також зовнішні джерела створення соціального капіталу, до яких належать, по-перше, кошти, створені за рахунок особистих внесків та можливостей ринку капіталу; по-друге, фонди, створені відповідно до порядку розподілу фінансових ресурсів в економічній системі країни.

У ринковій економіці джерела фінансових ресурсів, мобілізовані можливостями на фінансових ринках, є надзвичайно важливими.

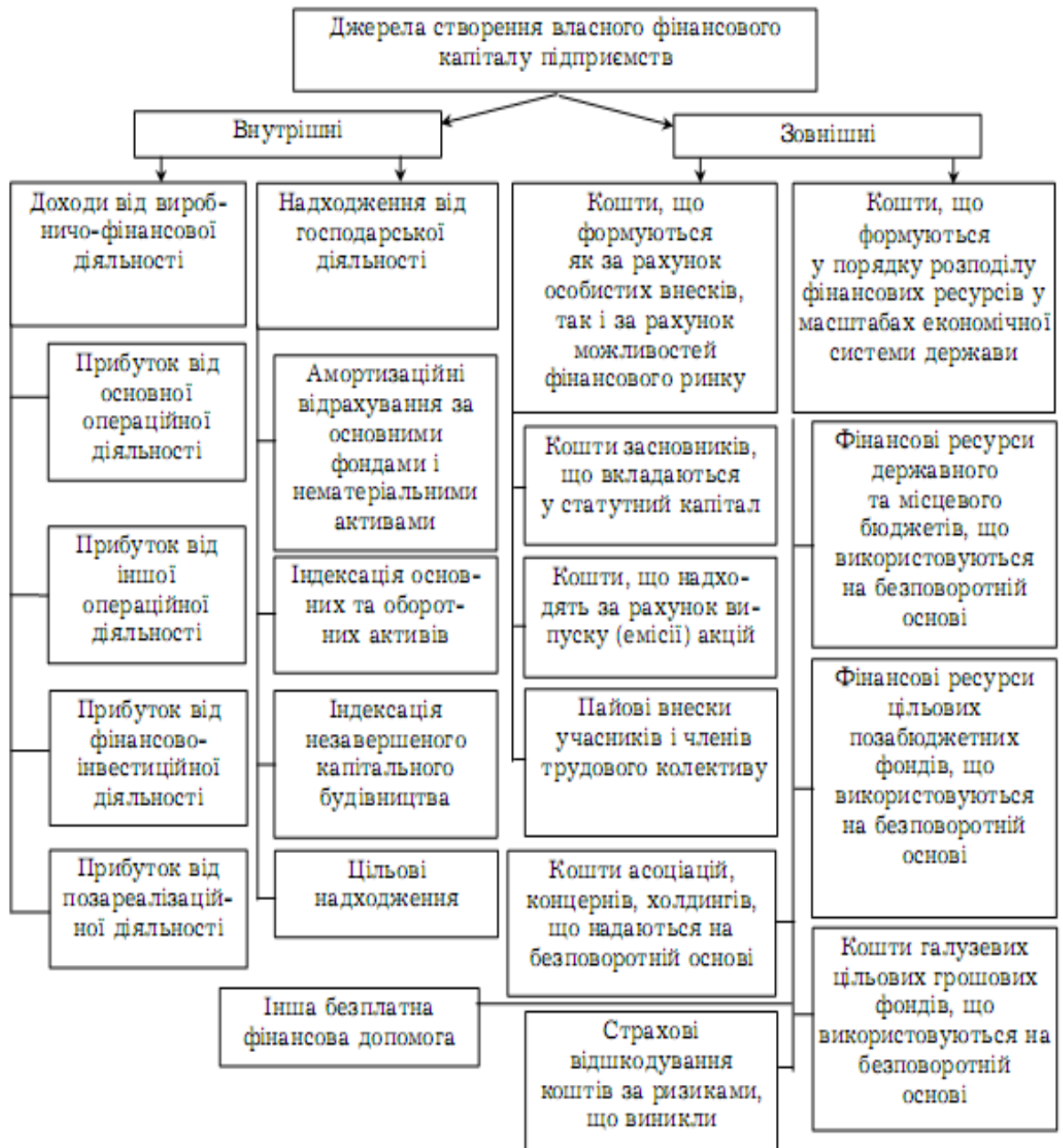

Рис. 1.3. Внутрішні і зовнішні джерела створення власного фінансового капіталу підприємств

До джерел формування фінансового капіталу відносять кошти засновників, що вкладаються в статутний капітал. Новий учасник приймається у товариство за рішенням загальних зборів. Одним із питань, які супроводжують вступ учасника, є питання про розмір вкладу, порядок його внесення. При збільшенні кількості учасників, зменшується розмір часток у відсотковому значенні. Акціонерні товариства використовують таке зовнішнє джерело власного капіталу як емісія звичайних акцій.

Хоча основою кожного підприємства є акціонерний капітал, у багатогалузевих компаніях розмір лізингу значно переважає розмір статутного капіталу. У зв'язку з цим управління привабливістю та ефективністю використання кредитних ресурсів є однією з важливих функцій досягнення високих фінальних результатів господарської діяльності підприємства.

Кредитний капітал характеризується такими позитивними властивостями [15]:

1. Досить широкі можливості виконання, особливо якщо компанія має високу кредитоспроможність, є застава чи поручительство.

2. Забезпечення збільшення фінансового потенціалу компанії за рахунок значного збільшення її активів і підвищення темпів зростання масштабів її господарської діяльності.

3. Має менші капітальні витрати за рахунок ефекту «податкового щита» (виключення вартості життя з бази оподаткування при сплаті податку на прибуток)

4. Здатність створити приріст фінансової рентабельності (рентабельності капіталу).

Використання позикового капіталу також має такі недоліки:

1. Таке використання капіталу створює найнебезпечніший фінансовий ризик у господарській діяльності компанії: ризик фінансової нестабільності та втрати платоспроможності. Рівень цих ризиків зростає пропорційно зростанню відносної важкості використання боргу.

2. Фонди, побудовані на позиковому капіталі, мають нижчу норму прибутку (за умови виконання всіх інших умов) за вирахуванням суми відсотків, сплачених за позику в будь-якій формі (відсотки за банківським кредитом, відсотки за лізинг, купони). проценти за кредитами, проценти за векселями тощо).

3. Висока залежність вартості позик від коливань на фінансових ринках. У деяких випадках, коли середня процентна ставка за кредитами на ринку падає, використання раніше взятих кредитів (особливо довгострокових) стає

невигідним для підприємства через зменшення кількості альтернативних джерел позик.

4. Складність процедури закупівлі (особливо у випадку великих обсягів), оскільки надання кредиту залежить від рішень інших суб'єктів господарювання (кредиторів), які інколи вимагають відповідних гарантій або гарантій третіх осіб (одночасно страхові гарантії). від комерційних компаній, банків чи інших суб'єктів господарювання, для яких зазвичай визначається компенсація).

Таким чином, компанія з використанням іноземного капіталу має більший фінансовий потенціал для свого розвитку (завдяки створенню додаткового обсягу активів) і можливість підвищення фінансової прибутковості своєї діяльності, але більшою мірою створює фінансовий ризик і так зване неминуче банкрутство.

Позиковий фінансовий капітал підприємств може утворюватися за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів:

1. Перша група — зовнішні джерела позикових коштів. Ця група джерел складається з двох підгруп - зовнішніх довгострокових джерел позикового фінансового капіталу та зовнішніх короткострокових джерел..

2. Друга група - внутрішні джерела позикових коштів. Сюди входять кредитні ресурси, сформовані за рахунок відстроченої та простроченої зовнішньої довгострокової та короткострокової заборгованості..

Позичковий капітал, який використовує фірма, характеризує загальну суму її фінансових зобов'язань [28]. Ці фінансові зобов'язання в сучасній господарській практиці виділяють наступним чином:

1. Довгострокові фінансові зобов'язання включають усі форми іноземного капіталу на підприємстві зі строком корисного використання понад один рік. Основними формами цих позик є довгострокові банківські позики та довгострокові кредитні інвестиції (заборгованість за податковим кредитом, випуск облігацій, поворотна фінансова допомога тощо), термін погашення яких ще не настав. або не виплачено вчасно.

Для формування довгострокового іноземного капіталу використовуються довгострокові іноземні джерела фінансування, зокрема довгострокові кредити, довгострокові банківські кредити та фінансовий лізинг..

Діяльність підприємства в системі ринкової економіки була б неможливою без регулярного використання різноманітних форм запозичень. Банківські кредити органічно пов'язують усі джерела формування оборотних коштів і дозволяють позитивно впливати на раціональне формування запасів сировини, матеріалів, продукції та інших видів матеріальних цінностей.

Окрім банків кредити можуть надаватися ще й небанківськими фінансово-кредитними інститутами. До них можна віднести: Пенсійний фонд, кредитні спілки, ломбарди, страхові компанії, лізингові компанії тощо.

2. Короткострокові фінансові зобов'язання. Вони охоплюють усі форми позикового капіталу з максимальною тривалістю один рік. Основними формами цих зобов'язань є короткострокові банківські позики та короткострокові позики, термін погашення яких настав і не повертається протягом встановленого терміну, а також різні форми зобов'язань компанії (за товари, послуги та послуги, наприклад, виставлені рахунки). за одержаними авансами, за розрахунками з бюджетом і цільовими коштами, по заробітній платі, з філіями, з іншими кредиторами) та інші короткострокові фінансові зобов'язання.

При створенні короткострокового кредитного фінансового капіталу використовуються зовнішні джерела короткострокового кредиту, для чого особливо придатні короткострокові банківські та комерційні кредити.

Розглянемо внутрішні кредитні ресурси, які включають позики, що виникають за рахунок відстрочених і погашених довгострокових і короткострокових зовнішніх зобов'язань.

Кредиторська заборгованість - це короткострокові зобов'язання компанії, що виникають внаслідок: За неоплаченими та несвоєчасно оплаченими розрахунковими документами. У разі поставки без рахунка-фактури - звірка перехресного виставлення рахунків, вексель не підлягає погашенню та не оплачується вчасно.

Висока вага позикових коштів ускладнює фінансову діяльність і вимагає додаткових витрат на виплату відсотків за банківськими кредитами, доходів від облігацій, зменшення ліквідності на балансі компанії та збільшення фінансового ризику. Тому доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів слід розглядати детально в кожному конкретному випадку.

Тому аналіз структури капіталу та заборгованості необхідний для оцінки раціональності джерел фінансування підприємства та його ринкової стійкості. Цей фактор дуже важливий як для зовнішніх користувачів інформації (банків, інвесторів, постачальників тощо) при визначенні фінансового ризику, так і для самої компанії при обґрунтуванні можливості фінансового ризику, регулювання, розвиток фінансової системи та стратегії.

1.3. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства: алгоритм їх розрахунку, економічна інтерпретація

Враховуючи, що саме аналіз дозволяє виявити найбільш оптимальні шляхи побудови фінансової стратегії організації, необхідно розглянути його більш детально. Застосовуючи конкретні методи аналізу можна отримати детальну інформацію про поточний стан та перспективи розвитку конкретного досліджуваного об'єкта. Інформаційною основою проведення аналізу фінансової стійкості підприємства є звичайно звітність, що складається на основі нормативних актів – фінансова звітність міжнародного та вітчизняного зразка, внутрішні документи, та інші, що містять дані про явища та події, що можуть здійснити вплив на економічне становище підприємства.

На основі наявної інформації групуються показники, розглядається їх динаміка та тенденції, що дозволяє вказати на вузькі місця у забезпеченні системи стійкої фінансової стабільності. Відповідно роль аналізу та контролю для підприємства важко переоцінити.

Аналіз чинних нормативних документів свідчить, що міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку і звітності складають основу для здійснення контролю та аналізу фінансової стійкості підприємства. В Україні

базовими положеннями бухгалтерського обліку та фінансової звітності визнано Національні стандарти.

Щодо методів здійснення аналізу фінансової стійкості, то сюди відносять такі традиційні методи фінансового аналізу (рис. 1.4):

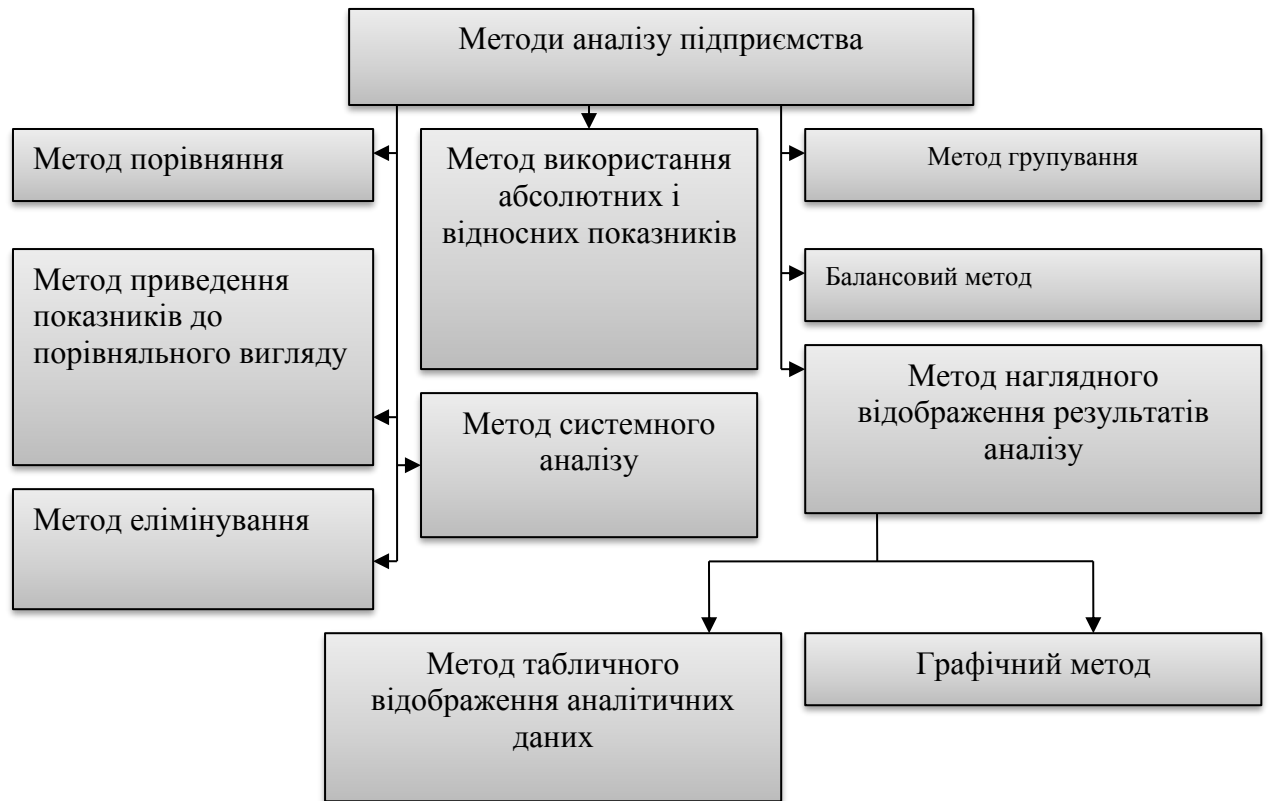

Рис. 1.4. Сукупність методів аналізу фінансової стійкості підприємства

Розглянемо ці методи детальніше. Метод порівняння означає зіставлення досліджуваного явища, предметів із відомими та дослідженими до цього явищами та предметами. Метод приведення показників до порівняльного вигляду означає трансформація показників до спільних одиниць виміру чи іншим чином з метою отримання реального уявлення про певне явище.

Метод групування дозволяє вивчати економічні явища в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, виявляти вплив на досліджуваний показник окремих факторів, виявляти прояв тих чи інших закономірностей, властивих підприємству.

Балансовий метод служить основним методом визначення співвідношення, співвідношення двох груп взаємозалежних збалансованих економічних показників, результати яких повинні бути ідентичними. Цей метод допомагає зрозуміти поточний стан фінансового балансу компанії.

Методи наглядної демонстрації результатів аналізу дозволяють швидко проаналізувати та зробити висновки щодо певного явища чи процесу. До методів обґрунтування результатів аналізу належать, серед іншого, графічні та табличні методи. Спосіб відображення аналітичних даних у табличному вигляді полягає в тому, що результати аналізу виводяться у вигляді таблиці. Це найбільш раціональний і простий для розуміння формат подання аналітичної інформації про досліджуване явище за допомогою чисел, розташованих у певному порядку. Таблиця аналізу — це система суджень, виражена мовою чисел.

Метод елімінування дозволяє виявити вплив окремих факторів на узагальнюючий показник шляхом усунення впливу інших факторів. Один із прийомів елімінування - метод ланцюгових підстановок.

Метод використання абсолютних та відносних показників є одним з найважливіших. Основоположним у використанні абсолютних показників для оцінки фінансової стійкості є поняття фінансової рівноваги. Бюджетний баланс - це відношення власних коштів компанії до позикових коштів, причому старі та нові борги повністю погашені за рахунок власних коштів компанії. Точка фінансової рівноваги, розрахована за певними правилами, не дозволяє фірмам з одного боку збільшувати позикові кошти, а з іншого – необґрунтовано використовувати вже накопичені власні кошти[43, с.168]. Аналіз фінансової стійкості підприємства базується на такому типі балансової моделі:

$$НА + ОА + ВМД = ВК + РР + ДО + ПЗ + ДМП \quad (1.1)$$

або

$$НА_{оз} + НБ + ОЗ + ДФІ + НА_{ін} = ВК + РР + КТ + КО + Кт + ПЗР + ДМП$$

Де НА — необоротні активи;

ОА — оборотні активи;

- ВМД — витрати майбутніх періодів;
 ВК — власний капітал;
 РР — забезпечення майбутніх витрат і платежів;
 ДО — довгострокові зобов'язання;
 ПЗ — поточні зобов'язання;
 ДМП — доходи майбутніх періодів;
 НАОЗ — нематеріальні активи;
 НБ — незавершене будівництво;
 ОЗ — основні засоби;
 ДФІ — довгострокові фінансові інвестиції;
 НАін — інші необоротні активи;
 КТ — довгострокові кредити банків і інші довгострокові зобов'язання;
 Ко — кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
 Кт — короткострокові кредити банків;
 ПЗЗР — поточні зобов'язання за розрахунками.

Тобто в загальному фінансова рівновага спостерігається тоді, коли усі джерела формування капіталу урівноважені з усіма напрямками діяльності підприємства.

Вивчення фінансового стану підприємства слід проводити також за визначенням відповідності або невідповідності джерел для формування запасів. Для характеристики джерел формування запасів і витрат використовуються показники, які відображають різні види джерел.

1. Наявність власних оборотних коштів:

$$ЕВ = ВК — НА \quad (1.2)$$

ЕВ — наявність власних оборотних коштів.

2. Наявність власних оборотних і довгострокових позикових джерел для формування запасів і витрат:

$$ЕТ = (ВК + КТ) — НА \quad (1.3)$$

де ЕТ — наявність власних оборотних і довгострокових позикових джерел коштів;

3. Наявність власних, довгострокових і короткострокових (ТО) джерел формування запасів і витрат:

$$ES = (BK + KT) - HA + Kt = ET + Kt, \quad (1.4)$$

де ES — загальна сума джерел коштів для формування запасів.

У балансі підприємства показники наявності джерел коштів для формування запасів відповідають показникам їх забезпеченості:

надлишок (+) або нестача (—) власних оборотних коштів:

$$\pm EB = EB - OAB = BK - HA - OAB \quad (1.5)$$

надлишок (+) або нестача (—) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів:

$$\pm ET = ET - OAB = (BK + KT) - HA - OAB \quad (1.6)$$

надлишок (+) або нестача (—) загальної величини основних джерел для формування запасів:

$$\pm ES = ES - OAB = (BK + KT + Kt) - HA - OAB \quad (1.7)$$

При визначенні типу фінансової ситуації використовується трикомпонентний показник, що рекомендується в економічній літературі[43, с.172]:

$$S(x) \{S1 (\pm EC), S2 (\pm ET), S3 (\pm ES)\} \quad (1.8)$$

де функція визначається таким чином:

$$S(x) \begin{cases} 1, \text{ якщо } x > 0 \\ 0, \text{ якщо } x < 0 \end{cases} \quad (1.9)$$

Умовно можна виділити чотири види фінансової стійкості в залежності від співвідношення запасів товарів, оборотних коштів та інших показників джерел накопичення. Ми використовуємо рівняння (1.1) для характеристики можливих станів.

1. Абсолютна стійкість фінансового стану:

$$\begin{cases} \pm EB \geq 0 \\ \pm ET \geq 0, S = (1,1,1) \\ \pm ES \geq 0 \end{cases} \quad (1.10)$$

2. Нормальна стійкість фінансового стану підприємства:

$$\begin{cases} \pm EB \leq 0 \\ \pm ET \geq 0, S = (0,1,1) \\ \pm ES \geq 0 \end{cases} \quad (1.11)$$

3. Нестійкий фінансовий стан пов'язаний з порушенням платоспроможності. Проте зберігається можливість відновлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних коштів і збільшення власних оборотних активів:

$$\begin{cases} \pm EB \leq 0 \\ \pm ET \leq 0, S = (0,0,1) \\ \pm ES \geq 0 \end{cases} \quad (1.12)$$

4. Кризовий фінансовий стан. У цьому випадку підприємство перебуває на межі банкрутства:

$$\begin{cases} \pm EB \leq 0 \\ \pm ET \leq 0, S = (0,0,0) \\ \pm ES \geq 0 \end{cases} \quad (1.13)$$

Доцільною є думка Корженевської В.М[39, с.213], це свідчить про те, що між різними вченими існують значні розбіжності в обґрунтуванні оптимального підходу до дослідження фінансової стабільності. Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок про наявність багатьох відмінностей між різними запропонованими науковими частинними показниками. Це ускладнює процес якісного аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства. По-перше, це неоднозначність назв індикаторів фінансової стійкості в різних науковців. Суть і розрахунок коефіцієнтів збігаються, але назви самих коефіцієнтів різні. По-друге, це інший спосіб розрахунку однойменного показника. Відмінності в розрахунку таких показників пов'язані як з унікальністю розрахунків оборотних коштів, так і з наявністю або відсутністю у формулі конкретних статей балансу. Третім істотним недоліком є те, що вчені використовують різну кількість індикаторів. Одні вчені використовують обмежене коло показників, інші, навпаки, застосовують значну кількість показників, що включають у себе не

тільки показники фінансової стійкості, а й показники кредитоспроможності, ліквідності, структури активів. Четвертим суттєвим недоліком є те, що ряд науковців пропонує розглядати різні групи коефіцієнтів фінансової стійкості, серед яких групи коефіцієнтів структури капіталу, коефіцієнтів маневреності, коефіцієнтів розміщення власного оборотного капіталу, коефіцієнтів розміщення капіталу, коефіцієнтів майна, коефіцієнтів покриття фінансових виплат, коефіцієнтів прибутковості.

В роботі ми дотримуватимемося підходу, згідно з яким систему показників, що характеризують фінансову стабільність під-приємства поділяють на два класи[27, с.235].

До першого класу відносяться показники з встановленими нормативними значеннями (всі перераховані показники ліквідності та платоспроможності). До другого класу - показники без встановлених нормативних значень (рентабельність, ефективність роботи, показники ділової активності).

Крім розрахунку та аналізу динаміки наявності власних оборотних коштів у процесі оцінювання фінансової стійкості досліджується й низка її відносних показників:

- коефіцієнт фінансової незалежності (власності, автономії, концентрації власного капіталу);
- коефіцієнт фінансової залежності (фінансової напруженості, заборгованості, концентрації позикового капіталу);
- коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля фінансування);
- коефіцієнт самофінансування (фінансування, фінансової стійкості, $(K_{\text{фст}})$ - розраховується як відношення власного капіталу до позикового:

$$K_{\text{фст}} = \frac{VK}{ГК} = \frac{Iр.ПБ}{IIIр. ПБ + IVр. ПБ} \quad (1.14)$$

Коефіцієнт показує співвідношення між власним і позиковим капіталом. Рекомендоване значення ≥ 1 . Характеризує можливість покриття власним капіталом позикових коштів.

Деякі автори під коефіцієнтом самофінансування розуміють показник грошової віддачі інвестицій і розраховують його як відношення грошового потоку до суми інвестицій:

$$K_{\text{CF}} = \frac{\text{Грошовий потік}}{\text{сума інвестицій}}. \quad (1.15)$$

Коефіцієнт показує, яку частину інвестицій можна покрити за рахунок грошового потоку;

- коефіцієнт співвідношення мобільних та імобілізованих активів ($K_{\text{СМІ}}$) - розраховується як відношення мобільних (оборотних) активів до імобілізованих (необоротних) активів:

$$K_{\text{СМІ}} = \frac{\text{Пр. АБ}}{\text{Ір. АБ}}. \quad (1.16)$$

Коефіцієнт показує, скільки оборотних активів припадає на кожну гривню необоротних активів. Теоретичне значення (межі) цього показника визначаються індивідуально для кожного підприємства. Чим вище його значення, тим більше коштів авансується в мобільні (оборотні) активи;

- коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів ($K_{\text{ДЗК}}$) розраховується як відношення суми довгострокових залучених коштів до величини довгострокового капіталу:

$$K_{\text{ДЗК}} = \frac{\sum \text{ДЗК}}{\text{ДК}}, \quad (1.17)$$

де $\sum \text{ДЗК}$ - сума довгострокових залучених коштів;

ДК - довгостроковий капітал.

Коефіцієнт характеризує структуру капіталу. Показує частку довгострокових залучених коштів, використаних для фінансування активів поряд із власними коштами. Зростання цього показника є негативною

тенденцією, яка означає, що підприємство починає все сильніше залежати від зовнішніх інвесторів;

- коефіцієнт довгострокових зобов'язань ($K_{\text{дзб}}$) - розраховується як відношення довгострокових зобов'язань до загальної суми залучених коштів:

$$K_{\text{дзб}} = \frac{\text{IIIр. ПБ}}{\text{IIIр. ПБ} + \text{IVр. ПБ}}. \quad (1.18)$$

Коефіцієнт показує, наскільки підприємство залежить від довгострокових зобов'язань у загальній сумі позикових коштів. Нормативне значення коефіцієнта - менше 0,2-0,3;

- коефіцієнт поточних зобов'язань ($K_{\text{пзб}}$) розраховується як відношення поточних зобов'язань до загальної суми залучених коштів:

$$K_{\text{пзб}} = \frac{\text{IVр. ПБ}}{\text{IIIр. ПБ} + \text{IVр. ПБ}}. \quad (1.19)$$

Коефіцієнт показує, наскільки підприємство залежить від поточних зобов'язань у загальній сумі позикового капіталу. Нормативне значення коефіцієнта - менше 0,5-0,6;

- коефіцієнт фінансового лівериджу ($K_{\text{фл}}$) - розраховується відношенням довгострокових зобов'язань до власного капіталу:

$$K_{\text{фл}} = \frac{\sum \text{ДЗК}}{\text{ВК}} = \frac{\text{IIIр. ПБ}}{\text{Iр. ПБ}}. \quad (1.20)$$

Коефіцієнт характеризує залежність підприємства від довгострокового капіталу. Рекомендоване значення - менше 0,1. Зростання цього коефіцієнта свідчатиме про збільшення фінансового ризику;

- коефіцієнт обслуговування боргу ($K_{\text{обб}}$) - розраховується як відношення позикового капіталу до грошового потоку від операційної діяльності:

$$K_{\text{обб}} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Грошовий потік від операційної діяльності}}. \quad (1.21)$$

Коефіцієнт показує спроможність підприємства погашати свої зобов'язання за рахунок коштів від основної діяльності;

- коефіцієнт маневреності власного капіталу (власних коштів, $K_{\text{МВК}}$) - розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу:

$$K_{\text{МВК}} = \frac{\sum \text{ВОК}}{\text{ВК}} = \frac{\text{II р. АБ} - \text{IV р. ПБ}}{\text{I р. ПБ}}, \quad (1.22)$$

де $\sum \text{ВОК}$ - сума власних оборотних коштів.

Коефіцієнт характеризує ступінь мобілізації власного капіталу, показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами. Чим вище цей показник, тим більше забезпечується гнучкість у використанні власних коштів господарюючого суб'єкта. Оптимальне значення показника - 0,5 (на думку деяких авторів - більше 0,3);

- коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами ($K_{\text{МЗ}}$) розраховується відношенням суми власних оборотних коштів до запасів:

$$K_{\text{МЗ}} = \frac{\sum \text{ВОК}}{\text{ЗЗ}} = \frac{\text{II р. АБ} - \text{IV р. ПБ}}{\sum \text{рядків 100} - \text{140 II р. АБ}}, \quad (1.23)$$

де ЗЗ - запаси.

За формою балансу згідно з П(С)БО 2 в чисельнику буде різниця між розділом II активу балансу та розділом IV пасиву балансу, в знаменнику - сума рядків 100-140 розділу II активу балансу. $K_{\text{МЗ}}$ показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових. Цей коефіцієнт необхідно розглядати у взаємозв'язку зі станом виробничих запасів. Якщо на підприємстві є значні надлишкові запаси, то власні оборотні кошти не покривають їх повністю, тому коефіцієнт буде набагато менше 1.

За умови нестачі запасів для проведення нормальної виробничо-торговельної діяльності підприємства коефіцієнт буде більше 1, але це не свідчить про стійкість фінансового стану. Нормальним явищем є рівень коефіцієнта 60-80%. Деякі автори нижньою критичною величиною вважають 50%;

- коефіцієнт маневреності робочого капіталу (власних оборотних коштів, $K_{\text{МРК}}$) розраховується як відношення запасів до власних оборотних активів:

$$K_{\text{МРК}} = \frac{\sum \text{рядків 100 - 140}}{\text{Пр. АБ - IV р. ПБ}}. \quad (1.24)$$

Цей показник, зворотний коефіцієнту забезпечення запасів власними оборотними коштами, характеризує питому вагу запасів як матеріальних оборотних активів у власних оборотних коштах. Величина робочого капіталу залежить від ефективності управління запасами (планування, нормування їх величини, прогнозування на майбутнє, раціональне використання тощо), стану дебіторської заборгованості (тенденція до її зменшення) та величини грошових коштів, їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій;

- стабільність структури оборотних коштів (ССОК) - розраховується як відношення суми власних оборотних коштів до всієї сукупності оборотних коштів:

$$\text{ССОК} = \frac{\text{II р. АБ - IV р. ПБ}}{\text{II р. АБ}}. \quad (1.25)$$

Коефіцієнт використовується для оцінювання власних оборотних коштів. Зростання цього показника є позитивною тенденцією;

- індекс постійного активу ($I_{\text{па}}$) - розраховується як відношення основного капіталу до власного капіталу:

$$I_{\text{па}} = \frac{\text{ОСК}}{\text{ВК}} = \frac{\text{I р. АБ}}{\text{I р. ПБ}}, \quad (1.26)$$

де ОСК - основний капітал.

Індекс використовується для характеристики стану основного капіталу, показує питому вагу необоротних активів у джерелах власних засобів;

- коефіцієнт реальної вартості основних засобів ($K_{\text{рвост}}$) розраховується як відношення залишкової вартості основних фондів до сукупності усіх активів підприємства:

$$K_{\text{рвост}} = \frac{\text{ЗВОФ}}{\sum \text{АП}}, \quad (1.27)$$

де ЗВОФ - залишкова вартість основних фондів;

$\sum \text{АП}$ - сума активів підприємства.

Коефіцієнт відображує питому вагу основних засобів у загальному капіталі підприємства.

Крім того, для загальної оцінки фінансового стану за цим підходом використовують узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства:

$$\Phi_c = \frac{(1 + 2K_{д.п}^1 + 3Z_{в.о.к}^1 + 1 : K_{з.с}^1 + K_{р.в}^1 + K_{п.а}^1)^1}{(1 + 2K_{д.п}^0 + 3Z_{в.о.к}^0 + 1 : K_{з.с}^0 + K_{р.в}^0 + K_{п.а}^0)^0} - 1, \quad (1.28)$$

де $K_{д.п}^1, K_{д.п}^0$ — коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах; $Z_{в.о.к}^1, Z_{в.о.к}^0$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах; $K_{з.с}^1, K_{з.с}^0$ — коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах; $K_{р.в}^1, K_{р.в}^0$ — коефіцієнт реальної вартості майна; $K_{п.а}^1, K_{п.а}^0$ — коефіцієнт постійного активу.

Критерії оцінки цього показника такі:

якщо $\Phi_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства;

якщо $\Phi_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

Отже, існує значний арсенал методів для аналізу фінансової стійкості підприємства. Найвагомим є метод абсолютних та відносних показників, як найбільш наглядний та повний спосіб отримання інформації про об'єкт. Для визначення типу фінансової стійкості доцільно використовувати рівняння відповідності або невідповідності джерел для формування запасів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД

2.1. Аналіз організаційно-економічної діяльності підприємства

Хімічні підприємства України територіально розташовані в різних регіонах, що дозволяє їм не конкурувати, а стати природними монополіями в регіоні. Слід зазначити, що мінеральні добрива та аміак вже давно є одними зі стратегічних експортних товарів України. Як відомо, в Україні вісім великих виробників добрив, шість з яких спеціалізуються на азотних добривах і складають основу експортно-виробничого потенціалу України. Як відомо, Україна є одним із провідних світових експортерів азотних добрив. Наша країна експортує мінеральні добрива до 70 країн. Основними реципієнтами є Індія, Бразилія, Туреччина, Мексика, Пакистан і Нігерія. Список найкращих клієнтів динамічно змінюється не тільки щороку, а й щомісяця. На жаль, останніми роками ринок мінеральних добрив став менш передбачуваним і менш прогнозованим. Українська продукція змінює напрямок продажів з Азії на Латинську Америку і навпаки, залежно від поточної кон'юнктури ринку

ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» - найбільший і основний виробник двоокису титану на території Східної Європи. Також підприємство виробляє хімічну продукцію: залізоокісні пігменти, мінеральні добрива, сірчану кислоту, сірчаноокислий алюміній, алюмінат натрію, рідке скло, залізний купорос, фосфогипс.

Державна акціонерна компанія «Титан» (з 07.2009 - Публічне акціонерне товариство «Державна акціонерна компанія «Титан»), код за ЄДРПОУ 05762329,

Основною товарною продукцією головного підприємства ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» є двоокис титану рутильної форми. На неї доводиться близько 50 % загального обсягу виробництва. Іншим основним видом продукції є амофос, який складає майже 8 % загального обсягу виробництва. Головним напрямком діяльності компанії є виробництво діоксиду

титану марок Crimea TiOx-220, Crimea TiOx-230, що застосовуються в лакофарбової, гумотехнічної промисловості, при виробництві пластмас і в багатьох інших галузях; марки Crimea TiOx-270, яка застосовується у виробництві лакофарбових матеріалів для покриттів високої атмосферостійкості і з хорошими декоративними властивостями, виробництві поліграфічних фарб; марки Crimea TiOx-271, широко застосовується у виробництві лаків і фарб на основі органічних розчинників і води, порошкових фарб і пластмас; а також марки TiOx-280, яка має покращені якісними характеристиками по світлостійкості і атмосферостійкості, використовується як універсальний пігмент при виробництві промислових покриттів і фарб. На діоксид титану припадає близько 90% загального обсягу експорту.

Проведені дослідження в табл. 2.1 щодо техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» вказують на те що підприємство починаючи з 2020 року втрачає свої позиції майже по всіх показниках, основною причиною стала окупація Криму, де знаходиться територіально даний завод. Так, чистий дохід від реалізації продукції у 2019 році порівняно з 2018 роком зріс на 21,9%, так як підприємство було процвітаюче до 2019 року і майже 90% продукції відправляло на експорт, але вже у 2020 році ситуація погіршується і чистий дохід зменшився на 41,1% порівняно з 2019 роком; у 2021 році тенденція щодо спаду виробництва та реалізації продукції продовжується і зниження чистого доходу порівняно з 2020 роком склало 50,5% та порівняно з 2018 роком 64,5%. На кінець досліджуваного періоду зменшився на 93,2% так як з працюючих у 2019 році 9026 чоловік залишилось 23 людини.

Таблиця 2.1

**Динаміка техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності
ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показники	Роки				Абсолютне відхилення				Темп приросту, %			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018	2019 / 2018	2020/ 2019	2021 / 2020	2021/ 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	3374636	4114506	2421567	1199525	739870	-	-1222042	-2175111	21,9	-41,1	-50,5	-64,5
Фонд оплати праці, тис. грн	602 919	552 081	117 165	41 008	-50838	-434916	-76157	-561911	-8,4	-78,8	-65,0	-93,2
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	2249267	1835848	1072533	1053501	-413419	-763315	-19032	-1195766	-18,4	-41,6	-1,8	-53,2
Фондовіддача, грн/грн	1,5	2,2	2,3	1,1	0,7	0,0	-1,1	-0,4	49,4	0,7	-49,6	-24,1
Середньорічні залишки оборотних активів, тис. грн	2363282	1245891	3096788	5980080	-	1850897	2883293	3616799	-47,3	148,6	93,1	153,0
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,43	3,30	0,78	0,20	1,9	-2,5	-0,6	-1,2	131,3	-76,3	-74,3	-86,0
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	5406055	9551147	13424317	11454974	4145092	3873170	-1969343	6048919	76,7	40,6	-14,7	111,9
Власний капітал, тис. грн	1384803	748276	-2022260	-5515698	-636527	-2770536	-3493438	-6900501	-46,0	-370,3	172,7	-498,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	2690558	2906433	2257869	1062137	215875	-648564	-1195732	-1628421	8,0	-22,3	-53,0	-60,5
В т.ч. прямі матеріальні витрати, тис. грн	2098815	2326504	2224182	51936	227689	-102322	-2172246	-2046879	10,8	-4,4	-97,7	-97,5
Частка прямих матеріальних витрат в собівартості, %	78,0	80,0	98,5	4,9	2,0	18,5	-93,6	-73,1	2,6	23,1	-95,0	-93,7
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн	0,80	0,71	0,93	0,89	-0,1	0,2	0,0	0,1	-11,4	32,0	-5,0	11,1
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	684078	1208073	163698	137388	0	-	-26310	-546690	76,6	-86,4	-16,1	-79,9
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	128090	2839734	-3344797	-37345	2711644	-	3307452	-165435	2117, 0	-217,8	-98,9	-129,2
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-246864	48851	-2697428	-3493603	295715	-	-796175	-3246739	-	-	29,5	1315, 2

Собівартість реалізованої продукції за досліджуваний період зменшувалась, так у 2020 році порівняно з- 2019 роком зменшення склало 22,3%; у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилось на 53% та порівняно з 2018 роком на 60,5%, це є позитивною тенденцією для будь-якого підприємства, але в даному випадку зменшення собівартості продукції було наслідком скорочення виробництва, що покликало зниження валового прибутку та в кінцевому результаті отримані збитки підприємством, за винятком 2019 року де підприємство отримало чистий прибуток в розмірі 48851 тис. грн., в 2018 році підприємство було збитковим і збиток склав 246864 тис. грн.; у 2020 році ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» отримало збитки в розмірі 2697428 тис. грн.

Отже, проведене дослідження ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» дає можливість стверджувати, що за 2018-2021 роки підприємство в зв'язку з зовнішніми чинниками не залежними від діяльності підприємство призупинило свою діяльність, що в свою чергу спричинило отримані збитки підприємства.

2.2. Аналіз формування фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Необхідною умовою функціонування підприємства є достатні фінансові ресурси, які забезпечуватимуть можливість задовольнити виникаючі потреби підприємства. Власні кошти підприємства є важливим джерелом фінансування поточної, інвестиційної та фінансової діяльності, забезпечують фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність підприємства. Політика фандрейзингу є частиною загальної фінансової стратегії підприємства, яка спрямована на забезпечення необхідного рівня самофінансування. Реалізація цієї політики в компанії полягає у визначенні загальної потреби у власних коштах і пошуку коштів для створення достатньої суми.

Аналіз структури фінансових ресурсів є об'єктивною передумовою визначення результативності їх використання, фінансового стану підприємства. Функціонування фінансових ресурсів на підприємстві характеризується їх постійним кругообігом, під час якого вони можуть перебувати в будь-який момент часу на різних стадіях. Це зумовлює постійний зріст як у джерелах створювання фінансових ресурсів, так і у їх розміщенні. Отже, аналіз структури фінансових ресурсів повинен здійснюватися як у напрямку структури джерел їх формування, так і у напрямку структури їх розміщення.

Структура фінансових ресурсів характеризується співвідношенням між власними та позичковими коштами. Слід зазначити, що чим гірша структура, тим вища середньозважена вартість фінансових ресурсів. Результати аналізу структури фінансових ресурсів використовуються під час прийняття рішень щодо фінансування підприємства, зокрема при оцінюванні інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та санаційної спроможності. Так, на рис. 2.1 ми спостерігаємо, що у 2018 році співвідношення власних та позичкових коштів складає 25, 8: 74, 2 – перевищують позикові кошти; у 2019 році співвідношення склало 5, 4: 94, 6, починаючи з 2020 року підприємство використовує тільки позиковий капітал, що свідчить про зниження власного капіталу підприємства, а у 2020-2021 роках власний капітал взагалі від'ємний, за рахунок отриманих збитків, що в свою чергу вплинуло на формування непокритого збитку в структурі власного капіталу.

Діяльність ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», а отже і початок кругообігу фінансових ресурсів починається з фінансування, тому логічно почати аналіз структури фінансових ресурсів із аналізу структури джерел їх формування. Розглянемо склад і структуру власних джерел формування фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» і фактори, що на них впливають. (табл. 2.2).

Найбільшу питому вагу серед всіх джерел формування власних коштів у 2018-2021 роках мав зареєстрований (пайовий) капітал: відповідно, у 2018 році – 53, 0% та наступні 2019-2021 роки він склав – 99, 9%.

Таблиця 2.2

**Динаміка складу та структури власних фінансових ресурсів
ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показник	роки, тис. грн.				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Власний капітал - разом	1384803	748276	-2022260	-5515698	-636527	-2770536	-3493438	-6900501
у тому числі:								
Зареєстрований (пайовий) капітал	736147	736147	736147	736147	0,0	0,0	0,0	0,0
у % до підсумку	53,0	99,9	99,9	99,9	46,9	0,0	0,0	46,9
у % до підсумку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Додатковий капітал	651719	494	446	611	-651225	-48	165	-651108
у % до підсумку	47,0	0,1	0,1	0,1	-46,9	0,0	0,0	-46,9
Резервний капітал	13953	13953	11635	0	0	-2318	-11635	-13953
у % до підсумку	1,0	1,9	1,6	0,0	0,9	-0,3	-1,6	-1,0
Нерозподілений прибуток (збиток)	17016	2318	-2770488	-6252456	-14698	-2772806	-3481968	-6269472
у % до підсумку	1,2	0,3	-376,1	-848,6	-0,9	-376,4	-472,5	-849,9

Кошти, зосереджені у зареєстрованому (пайовому) капіталі, є головним джерелом формування власних фінансових ресурсів підприємства. Незначна частка належить інших джерелам фінансових ресурсів. Окремо слід відзначити негативну тенденцію зменшення частки нерозподіленого прибутку з 1,2 % у 2018 році до 0,3% у 2019 році, а 2020-2021 роки підприємство формувало непокритий збиток у 2020 році він склав 2770488 тис. грн. та у 2021 році непокритий збиток зростає і складає 6252456 тис. грн. Нерозподілений прибуток формується за рахунок накопичення нерозподіленої частки чистого прибутку. Отже, зменшення нерозподіленого прибутку ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» відбулось у 2019 році та формування непокритого збитку за рахунок отриманих чистих фінансових результатів підприємством у вигляді збитку. Резервний капітал підприємство формувало за 2018-2020 роки у 2021 році резервний капітал відсутній.

Власні фінансові ресурси тільки частково забезпечують фінансування діяльності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». А тому ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» активно практикує залучення додаткових джерел фінансування: банківських кредитів, кредиторської заборгованості за товари, роботи послуги, попередню оплату (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Динаміка складу та структури позикових фінансових ресурсів
ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показник	роки, тис. грн.				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Позиковий капітал - разом	3974742	12994473	15128145	15319761	9019731	2133672	191616	11345019
у тому числі:								
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1275479,0	2209727,0	709446,0	3876425,0	934248	-1500281	3166979	2600946
у % до підсумку	32,09	17,01	4,69	25,30	-15,08	-12,32	20,61	-6,79
Відстрочені податкові зобов'язання	0,0	0,0	5013,0	2368,0	0	5013	-2645	2368
у % до підсумку	0,00	0,00	0,71	0,06	0,00	0,71	-0,65	0,06
Довгострокові кредити банків	1263384	2209727	704433	1639476	946343	-1505294	935043	376092
у % до підсумку	99,05	100,00	99,29	42,29	0,95	-0,71	-57,00	-56,76
Інші довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0	2234581,0	0	0	2234581	2234581
у % до підсумку	0,00	0,00	0,00	14,59	0,00	0,00	14,59	14,59
Довгострокові забезпечення	12095,0	0,0	0,0	0,0	-12095	0	0	-12095
у % до підсумку	0,95	0,00	0,00	0,00	-0,95	0,00	0,00	-0,95
Поточні зобов'язання і забезпечення	2699263	10784746	14418699	11443336	8085483	3633953	-2975363	8744073
у % до підсумку	67,91	82,99	95,31	74,70	15,08	12,32	-20,61	6,79
Короткострокові кредити банків	719761,0	2143400,0	976827,0	1071160,0	1423639	-1166573	94333	351399
у % до підсумку	18,11	16,49	6,46	6,99	-1,61	-10,04	0,53	-11,12
Поточна кредиторська заборгованість	1887700	8134225	11628932	8249593	6246525	3494707	-3379339	6361893
у % до підсумку	47,49	62,60	76,87	53,85	15,11	14,27	-23,02	6,36
Векселі видані	6073,0	0,0	0,0	0,0	-6073	0	0	-6073
у % до підсумку	0,15	0,00	0,00	0,00	-0,15	0,00	0,00	-0,15
Поточні забезпечення	28837	10701	6997	2134	-18136	-3704	-4863	-26703
у % до підсумку	0,73	0,08	0,05	0,01	-0,64	-0,04	-0,03	-0,71
Доходи майбутніх періодів	173	133	121	0	-40	-12	-121	-173
у % до підсумку	0,0064	0,0012	0,0008	0,0000	-0,0052	-0,0004	-0,0008	-0,0064
Інші поточні зобов'язання	56719	496287	1801702	2120449	439568	1305415	318747	2063730
у % до підсумку	1,43	3,82	11,91	13,84	2,39	8,09	1,93	12,41

Наведені розрахунки в табл. 2.3 вказують, що у структурі формування позикових коштів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» вагому частку за досліджуваний період займають поточні зобов'язання і забезпечення, так у

2018 році їх питома вага у структурі позикових коштів склала 67,91%; у 2019 році вона зросла на 15,08 в.п. і склала 82,99%; у 2020 році частка поточних зобов'язань підприємства знову зростає у структурі позикових коштів на 12,32 в.п. і складає 95,31%; у 2021 році вона навпаки зменшується на 20,61 в.п. порівняно з 2020 роком і складає 74,70%. Таке збільшення було досягнуто в основному завдяки росту поточної кредиторської заборгованості на 6361893 тис. грн. у 2021 році порівняно з базовим 2018 роком.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення за досліджувани 2018-2021 роки також зростали за винятком зниження у 2020 році порівняно з 2019 роком на 1500281 тис. грн. і відповідно зменшилась питома вага у структурі позикових коштів в даний період на 12,32 в. п. у 2021 році питома вага довгострокових зобов'язань порівняно з 2020 роком зросла на 20,61 в.п. і склала 25,30% у структурі позикового капіталу підприємства.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення в свою чергу формувались за рахунок відстрочених податкових зобов'язань, довгострокових кредитів, інших довгострокових зобов'язань та довгострокових забезпечень. Основний вплив на структуру довгострокових зобов'язань склало формування довгострокових кредитів, що у структурі займали від 99 до 100 % за 2018-2021 роки.

Формування і використання фінансових ресурсів підприємствами в економіці повинно здійснюватися за мінімальної їх вартості, мінімально допустимого ризику і максимального прибутку. Ефективність використання позикових коштів визначається цілим рядом показників.

Відомо, що отримання кредиту банку впливає на структуру фінансових ресурсів, рівень самофінансування, рівень фінансового ризику, з другого, враховуючи його платність і можливість віднесення витрат по його залученню на зменшення оподаткованого прибутку, на вартість капіталу і рентабельність власного капіталу через механізм ефекту фінансового левериджу. В той же час, отримання кредиту означає збільшення обсягу фінансових ресурсів (чого не відбувається при формуванні, наприклад, кредиторської заборгованості). А це змінює, по перше, гнучкість операційної і інвестиційної діяльності, тобто дає

можливість скористатися вигідними пропозиціями, збільшити рентабельність реалізації і активів в цілому. По-друге, змінюється характер фінансування і відповідно, структура фінансових ресурсів по напрямках розміщення що призведе, до зміни оборотності оборотних активів і таким чином, рентабельності активів, до змін у співвідношенні строків та обсягів фінансування і інвестування коштів у активи (тобто впливає на платоспроможність і ліквідність підприємства), залучення банківського кредиту змінює співвідношення постійних і змінних витрат, а тому впливає на запас фінансової міцності і, таким чином, на фінансову стійкість підприємства.

Аналіз ефективності використання банківського кредиту на основі аналізу вартості капіталу, сформованого за його рахунок будується на тому, що ефективність використання капіталу, як вартості коштів, інвестованих у формування активів, визначається розміром прибутку, що акумулюється ним, тобто чим менше вартість капіталу, тим більшу норму прибутку на капітал при інших умовах ми маємо. Альтернативним зовнішнім джерелом фінансування могло бути таке, що збільшує не позиковий, а власний капітал. Виходячи з аналізу структури джерел формування капіталу, таким джерелом могли бути внески засновників товариства до статутного капіталу. В цьому разі розмір дивідендів, що сплачує акціонерне товариство повинен бути меншим від витрат, пов'язаних із одержанням банківського кредиту. Слід зазначити, що на вартість банківського кредиту впливають також умови його залучення – вибір умов погашення основної суми кредиту, процентів, вид процентної ставки, ліквідність застави, вибір банку, розмір ставки. Динаміка показників оборотності капіталу ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка показників оборотності капіталу ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН
КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показник	норматив	роки				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт обертання власного капіталу	Збільшення	2,44	5,50	-1,20	-0,22	3,06	-6,70	0,98	-2,65
Період окупності власного капіталу	Зменшення	149,78	66,38	-304,81	-1678,36	-83,40	-371,19	-1373,54	-1828,14
Коефіцієнт обертання інвестованого капіталу	Збільшення	1,27	1,39	-1,84	-0,73	0,12	-3,24	1,11	-2,00
Період окупності інвестованого капіталу	Зменшення	287,74	262,41	-197,88	-498,81	-25,33	-460,28	-300,93	-786,55
Коефіцієнт обертання робочого капіталу	Збільшення	-16,26	-2,14	-0,30	-0,21	14,12	1,85	0,08	16,05
Період окупності робочого капіталу	Зменшення	-22,44	-170,31	-1229,77	-1723,14	-147,87	-1059,46	-493,37	-1700,70

Розрахунки наведені в таблиці. 2.4 дозволяє зробити наступні висновки: Коефіцієнт оборотності активів за 2018-2021 роки має нестійку тенденцію від зменшення до зростання, оскільки на кінець періоду 2021 року має від'ємне значення, що свідчить про неефективне управління Капітал ПАТ. УКРАЇНСЬКА ХІМІЯ». Швидкість оборотності інвестованого капіталу також демонструє нестійку тенденцію, однак тенденція до зниження цього коефіцієнта все ще помітна, у 2020 році він має від'ємне значення, а досягнувши 1, 84, у 2021 році знову став від'ємним і досяг 0, 73. Збільшення рентабельності вкладеного капіталу, що також є негативною тенденцією для компанії. Слід зазначити, що рішення щодо малого обороту ПАТ «УКРАЇНСЬКІ ХІМІЧНІ ПРОДАКТС» базується на так званому «Поточному розвитку компанії». Поставлені цілі. Якщо

компанія знаходиться на ринку без перспектив подальшого зростання, до доступу до дешевих джерел кредитування, виведення частини капіталу в інтересах інвесторів сповільнить значення індексу компанії. Зменшення оборотності активів пов'язане зі зниженням загальної економічної активності. Одні обертаються швидше, інші повільніше. Це значною мірою залежить від тривалості виробничого циклу та процесу ротації. час виготовлення визначається технологічним порядком, обладнанням та організацією виробництва. Прискорити оборотність капіталу можна за рахунок інтенсифікації виробництва, повнішого використання виробничих потужностей, трудових ресурсів і матеріалів, уникнення надміру товарно-матеріальних цінностей, перенаправлення коштів у довгострокову дебіторську заборгованість і т. д. Отриманий економічний ефект від прискорення оборотності капіталу проявляється у відносній вивільненні коштів з обігу та збільшенні рівня виручки та прибутку. Динаміка показників ефективності створення фінансових активів ПАТ «УКРАЇНСЬКА ХІМІКА» представлена в табл. 2.5. Проведені дослідження в табл. 2.5 показників продуктивності формування фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» дозволили зробити наступні висновки:

Коефіцієнт самофінансування за 2018-2021 роки мав мізерне значення, хоча і спостерігається тенденція до збільшення даного показника, головна суть самофінансування – в покритті потреб ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» за рахунок власного капіталу (прибутку і амортизаційних відрахувань). При цьому визначення «самофінансування» відрізняється від загальної характеристики фінансування сфери виробництва і торгівлі. Ми пояснюємо це посиленням ролі податку на прибуток та амортизації власних активів. На практиці підприємство не завжди в змозі забезпечити поточні потреби за рахунок внутрішніх резервів, що змушує його залучати інвестиції та брати кредити з самофінансуванням. Принцип самофінансування полягає не тільки в готовності примножувати власний капітал, а й у готовності організувати виробничо-збутовий процес, швидко реагувати на потреби ринку та своєчасно оновлювати довгострокові.

Таблиця 2.5

**Динаміка показників ефективності формування фінансових ресурсів
ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показник	норматив	роки				Абсолютне відхилення			
		2018	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018
Коефіцієнт самофінансування	Збільшення	-0,01	0,10	2,00	2,04	0,11	1,90	0,04	2,05
Власний оборотний капітал	Збільшення	-1482961	-4129590	-8868300	-9539302	-2646629	-4738710	-671002	-8056341
Робочий капітал	Збільшення	-207482	-1919863	-8225124	-5676751	-1712381	-6305261	2548373	-5469269
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	$\geq 0,1$	-0,60	-0,47	-1,43	-1,65	0,13	-0,97	-0,22	-1,06
Коефіцієнт забезпеченості робочим капіталом	0,75-1	-0,08	-0,22	-1,33	-0,98	-0,13	-1,11	0,34	-0,90
Коефіцієнт інвестування	≥ 1	0,48	0,15	-0,30	-1,37	-0,33	-0,45	-1,08	-1,85
Індекс постійного активу	≤ 1	1,08	1,65	-5,21	-2,45	0,57	-6,86	2,76	-3,53
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,2 – 0,5 Збільшення	-1,07	-5,52	4,39	1,73	-4,45	9,90	-2,66	2,80
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	Збільшення	-0,08	-0,65	6,27	3,46	-0,57	6,91	-2,80	3,54
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	0,5 – 0,8	-2,71	-12,38	-92,71	-216,18	-9,67	-80,34	-123,46	-213,47
Коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом	≤ 1	-0,38	-5,75	-85,99	-128,65	-5,38	-80,24	-42,66	-128,27

Власний оборотний капітал та робочий капітал ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» за досліджувані роки мають від'ємні значення, що свідчить про неефективну діяльність підприємства. Коефіцієнт покриття оборотних коштів є показником спроможності підприємства фінансувати оборотні кошти за рахунок власних оборотних коштів. На 2018-2021 роки. цей показник не відповідає нормативному значенню і має від'ємне значення, що свідчить про відсутність частки власного капіталу, що дорівнює оборотним коштам підприємства. Для збільшення коефіцієнта можна оптимізувати структуру оборотних і основних засобів, отримати додаткові кошти від власників, змінити поточну дивідендну політику та реінвестувати чистий прибуток у компанію.

Таким чином, можна зробити наступні висновки. По-перше, фінансова структура капіталу ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» характеризується нерівномірною структурою власного і позичкового капіталу, а також тенденцією до збільшення частки позикового капіталу. По-друге, найбільшими елементами власного капіталу виступає зареєстрований (пайовий) капітал. По-третє, в структурі капіталу зростає частка позикового капіталу де в структурі зовнішніх позикових коштів суттєво збільшилася частка довгострокового кредиту та залишається суттєвою доля короткострокового кредиту, що теж означає ріст фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС».

2.3. Оцінка фінансової стійкості підприємства

Одним із основних способів оцінки фінансового стану підприємства є формулювання його фінансової стійкості, тобто ступеня забезпечення вимог господарської діяльності фінансовими ресурсами за наявності, розміщенням і використанням. Стабільність менеджменту підприємства залежить від результатів його господарської, фінансової та інвестиційної діяльності, якщо

воно досягає стабільного перевищення доходів над витратами, вільного руху коштів та економічного зростання.

Найважливішим чинником підвищення фінансової стійкості підприємства є відновлення його матеріального капіталу. Основною формою збільшення статутного капіталу товариства повинно бути спрямування чистого прибутку до резервного та накопичувального капіталу або залучення нерозподіленого прибутку на цілі основної діяльності.

Необхідною умовою успішної діяльності підприємства є наявність власних оборотних коштів, які можуть бути застовані для придбання товарно-матеріальних запасів, підтримки незавершеного виробництва, здійснення короткострокових фінансових вкладень в цінні папери і на інші цілі, пов'язані із забезпеченням виробничо-господарської діяльності підприємства (табл.2.6).

Таблиця 2.6

**Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН
КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Показник	Роки				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,35	0,06	-0,13	-0,36	-0,29	-0,19	-0,23	-0,71
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,50	0,22	-0,10	-0,17	-0,28	-0,32	-0,07	-0,66
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,26	0,05	-0,15	-0,56	-0,20	-0,21	-0,41	-0,82
Коефіцієнт фінансової залежності	0,46	0,09	0,07	0,12	-0,37	-0,02	0,05	-0,33
Коефіцієнт фінансового ризику	2,87	17,37	-7,48	-2,78	14,50	-24,85	4,70	-5,65
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,48	0,75	-0,54	-2,36	0,27	-1,29	-1,82	-2,84
Загальна забезпеченість зобов'язань за рахунок виручки	14,13	37,90	74,97	153,26	23,76	37,07	78,29	139,12
Забезпеченість поточних зобов'язань за рахунок виручки	9,60	31,45	71,45	114,48	21,86	40,00	43,03	104,88
Коефіцієнт мобільності	0,87	1,82	0,90	1,43	0,95	-0,91	0,53	0,56
Індекс постійного активу	2,07	6,52	-3,39	-0,73	4,45	-9,90	2,66	-2,80

Динаміка показників фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» (табл. 2.6) вказує на наступне:

Коефіцієнт фінансової стійкості за 2018-2021 рр. не відповідав нормативному значенню та свідчить про втрату бізнесу з метою збереження платоспроможності в довгостроковій перспективі. Низьке значення означає, що існує певний ризик дефолту (якщо доступ до короткострокових зобов'язань обмежений). обсяг капіталу та збільшення довгострокової заборгованості. Дії в першому напрямку можуть бути: реінвестування прибутку, додаткова емісія акцій і т. д. Дії в протилежному напрямку можуть бути: випуск облігацій (з терміном погашення більше одного року), запозичення в банках, запозичення в інших компаній і т.д. Д.

Індекс фінансової незалежності є одним з найважливіших показників фінансової стійкості. У спостережуваному періоді цей показник не відповідав нормативному значенню та у період 2020-2021 років мав від'ємне значення. рік, а в 2018 році цей коефіцієнт досяг значення 0, 26, що означає, що компанія може фінансувати кошти до 26%. . Капітал.; У 2019 році цей коефіцієнт знизився з 0, 21 до 0, 05, тобто здатність компанії використовувати власні кошти в активах склала 5%. Цей коефіцієнт важливий для власників бізнесу та кредиторів. Низьке значення коефіцієнта у 2020-2021 рр. свідчить про високий рівень ризику та низький рівень стійкості ПАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» у середньостроковій перспективі. Низький коефіцієнт власного капіталу зазвичай пов'язаний з високими витратами на фінансування (відсотки, інші витрати на придбання та використання позикових коштів). Таким чином, зміна ринкової кон'юнктури може спричинити перевищення суми операційних та фінансових витрат над фінансовим результатом ПАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Довгостроковий вплив такого чинника неодмінно призведе до банкрутства. Власники також стурбовані перспективами зайнятості компанії в найближчі 3-10 років. Тому керівництво ПАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» має знайти баланс між захистом інтересів власників та забезпеченням фінансової стабільності підприємства.

Підтверджує цей висновок і показник фінансової залежності підприємства, адже на кожен гривню власних коштів припадало приблизно 0,46 у 2018 році; 0,09 у 2019 році; 0,07 у 2020 році та 0,12 у 2021 році гривень всіх активів товариства, тобто ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» не володіє значними власними фінансовими ресурсами, адже нормативним вважається значення, коли на кожен гривню власного капіталу припадає гривня позикового, тобто значення фінансової залежності повинне бути не нижчим 2, в іншому разі підприємство вважається фінансового нестабільним.

Показник фінансової стабільності свідчить про низький рівень фінансової стійкості підприємства, адже протягом досліджуваного періоду заборгованість не була повністю забезпечена власними коштами.

Показник фінансової стійкості характеризує ступінь покриття фінансових потреб підприємства за рахунок довгострокових та стабільних фінансових ресурсів. Отже, на основі розглянутої системи показників можемо констатувати не достатню фінансову стійкість ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» яке не здатне відповідати за своїми зобов'язаннями власним капіталом та здійснювати більшість розрахунків з контрагентами за рахунок власних обігових фінансових ресурсів. Підприємство залежить від зовнішніх джерел запозичення коштів, а рівень фінансових ризиків є надзвичайно високим.

Для аналізу типу фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», необхідно використовувати тривимірний показник фінансової стійкості, кожна цифра якого демонструє достатність чи недостатність певного обсягу пасивів підприємства для фінансування запасів підприємства, що дає уявлення про достатність фінансових ресурсів для фінансування інших напрямків діяльності.

Визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Найменування показника	роки				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Власний капітал	1384803	748276	-2022260	-5515698	-636527	-2770536	-3493438	-6900501
Необоротні активи	2867764	4877866	6846040	4023604	2010102	1968174	-2822436	1155840
Власний оборотний капітал	-1482961	-4129590	-8868300	-9539302	-	-4738710	-671002	-8056341
					2646629			
Довгострокові зобов'язання	1275479	2209727	709446	3876425	934248	-1500281	3166979	2600946
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	-207482	-1919863	-8158854	-5662877	-	-6238991	2495977	-5455395
					1712381			
Короткострокові кредити та позики	719761	2143400	976827	1071160	1423639	-1166573	94333	351399
Зальний обсяг основних джерел покриття запасів	512279	223537	-7182027	-4591717	-288742	-7405564	2590310	-5103996
Запаси	547990	333626	95652	44127	-214364	-237974	-51525	-503863
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	-2030951	-4463216	-8963952	-9583429	-	-4500736	-619477	-7552478
					2432265			
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань	-755472	-2253489	-8254506	-5707004	-	-6001017	2547502	-4951532
					1498017			
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-35711	-110089	-7277679	-4635844	-74378	-7167590	2641835	-4600133
Запас стійкості фінансового стану, днів	-3,8	-9,6	-1081,9	-1391	-6	-1072	-309	-1387
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів, коп.	-0,07	-0,33	-76,08	-105	0	-76	-29	-105
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(0,0,0) Кризовий фінансовий стан	(0,0,0) Кризовий фінансовий стан	(0,0,0) Кризовий фінансовий стан	(0,0,0) Кризовий фінансовий стан				

Для характеристики джерел формування запасів і витрат використовуються кілька показників: наявність власних оборотних засобів ($O_{об}$); наявність власних і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат ($Z_{зп}$); загальна величина основних джерел формування запасів і витрат ($ЗАГ_{зп}$).

Цим показникам наявності джерел формування запасів і витрат відповідають три показники рівня забезпечення запасами і рівня витрат:

–надлишки (+), або недостатність (–) власних оборотних засобів ($\pm O_{об}$);

–надлишки (+), або недостатність (–) власних і довгострокових позичкових джерел формування запасів і витрат ($\pm Z_{зп}$);

–надлишки (+), або недостатність (–) основних джерел формування запасів і витрат ($\pm ЗАГ_{зп}$).

Розрахунки цих трьох показників дають змогу класифікувати фінансові ситуації за рівнем їхньої стійкості. Для визначення фінансової стійкості використовується тривимірний показник.

1. Абсолютна стійкість фінансового стану буде за таких умов:

$$\begin{aligned} O_{об} &\geq 0 \\ Z_{зп} &\geq 0 \quad , \\ ЗАГ_{зп} &\geq 0 \end{aligned}$$

тобто тоді, коли тривимірний показник становитиме (1, 1, 1).

2. Нормальна стійкість фінансового стану підприємства, яка гарантує його платоспроможність, забезпечується за умови:

$$\begin{aligned} O_{об} &< 0 \\ Z_{зп} &\geq 0 \quad , \\ ЗАГ_{зп} &\geq 0 \end{aligned}$$

тобто тривимірним показником (0, 1, 1).

3. Нестійке фінансове становище, пов'язане з порушенням платоспроможності, коли, проте, ще існує можливість установлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних засобів і збільшення власних оборотних засобів, а також за рахунок додаткового залучення довгострокових кредитів і позичкових засобів, забезпечується за умови:

$$\begin{aligned} O_{об} &< 0 \\ Z_{зн} &< 0 \quad , \\ ЗАГ_{зн} &\geq 0 \end{aligned}$$

тобто тривимірного показника (0, 0, 1).

Фінансова нестабільність вважається допустимою, якщо вартість, що входить до створення виробничих запасів і витрат на короткострокові кредити і позики, не перевищує загальної вартості виробничих запасів, готової продукції і товарів (найбільш ліквідної частини запасів і витрат). тобто якщо виконуються такі умови:

1) запаси продукції плюс готова продукція та товари (за ціною придбання) дорівнюють або перевищують короткострокові кредити та позики, які сприяють запасам і витратам;

2) Витрати незавершеного виробництва, збільшені на витрати майбутніх періодів, дорівнюють або нижчі від суми кредитів і довгострокових фондів для створення забезпечень і витрат.

4. Фінансова криза, коли компанія знаходиться на межі банкрутства, виникає, коли гроші компанії, грошові еквіваленти, короткострокові інвестиції та вимоги навіть не покривають борг:

$$\begin{aligned} O_{об} &< 0 \\ Z_{зн} &< 0 \quad , \\ ЗАГ_{зн} &< 0 \end{aligned}$$

тобто за тривимірного показника (0, 0, 0).

Дані табл. 2.7 показують, що ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» перебуває на межі банкрутства, так як грошові засоби, короткострокові фінансові вкладення і дебіторська заборгованість підприємства не покривають навіть його кредиторської заборгованості. Нестача власних оборотних коштів за 2018-2021 роки щорічно зростає, так у 2018 році вона склала 2030951 тис. грн.; у 2019 році – 4463216 тис. грн.; у 2020 році – 8963952 тис. грн.; у 2021 році – 5707004 тис. грн. Зростає за досліджуваний період також і нестача власних коштів і довгострокових

зобов'язань: у 2018 році вона склала 755472 тис. грн.; у 2019 році – 2253489 тис. грн.; у 2020 році – 8254506 тис. грн.; у 2021 році – 9583429 тис. грн. Нестача основних джерел покриття запасів у 2018 році вона склала 35711 тис. грн.; у 2019 році – 110089 тис. грн.; у 2020 році – 7277679 тис. грн.; у 2021 році – 4635844 тис. грн. Таким чином значення щорічно тривимірною показника фінансового стану ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» (0, 0, 0) – кризовий фінансовий стан. Стабілізуючими методами в цій ситуації можуть бути: реалізація надлишкових запасів товарно-матеріальних цінностей, збільшення джерел власних засобів, додаткове залучення довгострокових і позичкових засобів.

При здійсненні аналізу фінансової стійкості підприємства обчислюють запас фінансової міцності (зону безпеки). Під запасом фінансової міцності розуміють той обсяг реалізації, який забезпечує підприємству отримання чистого прибутку, а отже і його фінансову стійкість. Визначається цей показник через обчислення порогу рентабельності – суми виручки підприємства, при отриманні якої буде цілком покрито усі змінні й постійні витрати підприємства, підприємство не зазнає збитку, проте і не отримує прибутку. Поріг рентабельності – це своєрідна точка беззбитковості підприємства.

Для обчислення запасу фінансової міцності користуються підходами маржинального аналізу, в основі якого лежить маржинальний дохід. Під маржинальним доходом розуміють чистий прибуток підприємства у сумі з його постійними витратами. Як видно з табл.2.8 постійні витрати підприємства протягом періоду 2018-2021 років показують нестабільну тенденцію, але загалом вони зменшуються, також зменшується і обсяг реалізованої продукції. За досліджувані 2018-2021 роки маржинальний прибуток має позитивну тенденцію за винятком 2020 року де підприємство отримує негативний результат (збиток) щодо маржинального доходу. Так у 2018 та 2020 роках підприємство не мало запасу фінансової стійкості, адже обсяг виробництва не був здатний генерувати необхідний обсяг виробництва

для покриття постійних витрат. Проте під впливом вказаних факторів ситуація змінювалась у 2019 та 2021 роках де запас фінансової міцності склав відповідно 77 396 тис. грн. та 306 781 тис. грн. Щодо коефіцієнту запасу міцності, то дане підприємство тільки у 2019 році може змінити обсяги виробництва на 2% без отримання збитків і в 2021 році ситуація покращилась тут у підприємства з'явилась можливість обсяги виробництва підвищувати на 26% без виникнення збитків.

Таблиця 2.8

Визначення фінансової міцності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Показники	роки				Абсолютне відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3374636	4114506	2421567	1199525	739870	-1692939	-1222042	-2175111
Змінні витрати, тис. грн.	2 934 133	3 234 245	2 592 630	701 976	300112	-641615	-1890654	-2232157
Постійні витрати, тис. грн.	818 289	802 865	186 179	190 768	-15424	-616686	4589	-627521
Точка беззбитковості у грошових одиницях	3 752 422	4 037 110	2 778 809	892 744	284688	-1258301	-1886065	-2859678
Маржинальний прибуток, тис. грн.	440 503	880 261	-171 063	497 549	439758	-1051324	668612	57046
Коефіцієнт маржинального прибутку	0,13	0,21	-0,07	0,41	0,08	-0,28	0,49	0,28
Операційний прибуток	-49 314	16 558	25 236	127 249	65872	8678	102018	176563
Запас фінансової міцності, тис. грн.	-377 786	77 396	-357 242	306 781	455182	-434638	664023	684567
Коефіцієнт запасу міцності	-0,11	0,02	-0,15	0,26	0,13	-0,17	0,40	0,37
Операційний важіль	-8,93	53,16	-6,78	3,91	62,09	-59,94	10,69	12,84
Коефіцієнт операційного важеля	-15,59	49,49	8,38	2,50	65,08	-41,11	-5,88	18,09

Рівень операційного левериджу показує бізнес-ризик, пов'язаний з ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»: чим вищий рівень

операційного левериджу, тим більший бізнес-ризик. Тому дуже важко зменшити постійні витрати, коли продажі компанії падають. Точніше, висока відносна частка постійних витрат у їх загальній сумі свідчить про ослаблення гнучкості компанії. У разі необхідності компанії дуже складно кинути свою діяльність і перейти в іншу сферу діяльності, як організаційно, так і, перш за все, фінансово. Чим вище вартість основних засобів, тим «жорсткіше» підприємство на існуючому ринку. Крім того, збільшення питомої ваги постійних витрат посилює ефект операційного левериджу, а зниження активності компанії означає багаторазову втрату прибутку.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗЕД

3.1. Удосконалення системи стратегічного управління фінансовою стійкістю на підприємстві

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки та глобалізації у світі, в епоху фінансової кризи та політичної та соціальної нестабільності країни, перед суб'єктами господарювання постає відносно складне завдання забезпечення ефективного функціонування бізнесу., стійкий і економічно ефективний.

Проте на діяльність компанії негативно впливають не лише зовнішні чинники, а й відсутність ефективного механізму управління фінансовою стабільністю та забезпечення належного рівня стратегічного управління компанією, що може перешкоджати ситуації, що постійно змінюється.

Управління фінансовою стабільністю за допомогою інструментів стратегічного менеджменту може досягти бажаного результату лише шляхом поєднання правильно спрямованої взаємодії всіх його елементів. Для цього він повинен відповідати таким вимогам: організувати кожен елемент стратегічного управління так, щоб він виконував свою природну роль; управління роботою всіх елементів стратегічного управління, що захищає інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин; зворотний зв'язок з усіма елементами стратегічного управління на різних вертикальних і горизонтальних рівнях; наскільки швидко елементи стратегічного управління вищого рівня реагують на зміни, що відбуваються під впливом елементів нижчого рівня. Ми запропонували таку структуру механізму управління стратегічною фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Механізм стратегічного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Доцільно відзначити, що в системі управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» складність стратегічного управління фінансовою стійкістю полягає в тому, що її не можна розглядати як основну мету функціонування підприємства, оскільки досягнення належного рівня стійкості буде пов'язане, у першу чергу, з відмовою від ризикових проектів, нововведень і додаткового залучення позикових коштів, що, урешті-решт, призведе до його зупинки. Забезпечення стабільного функціонування підприємства є виправданим лише в разі, якщо воно приносить прибуток.

АТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку

підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень. Це включає необхідність у розробці стратегії управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», тобто визначення стратегічних напрямів, цілей та перспектив розвитку підприємства, при цьому необхідно узгодити цілі розробленої стратегії із загальною стратегією підприємства.

Важливою складовою є оцінка поточного рівня фінансової стійкості, а також виявлення та аналіз факторів, які впливають на об'єкт і на виконання поставлених завдань і цілей. Навіть в умовах економічного зростання та прибутковості важливо створити такий механізм, який контролюватиме можливі фінансові ризики, що виникають в процесі діяльності підприємства, та слідкуватиме за фінансовим станом організації. Такою системою є стратегічне управління фінансовою стійкістю, реалізація якої покладається на працівників фінансового відділу ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС».

Стратегічне управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» є одним із функціональних напрямів фінансового менеджменту, під яким розуміємо систему принципів і методів розробки та реалізації стратегічних управлінських рішень щодо формування й розподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення зростання вартості підприємства та його фінансової стійкості в довгостроковому періоді. Процес стратегічного управління стійкістю фінансового середовища підприємства складається із трьох основних етапів – планування фінансового розвитку, аналіз фінансової стійкості у поточному та майбутньому роках та розроблення рекомендацій для підприємства,

Ми пропонуємо внести деякі зміни у цей процес. Перш за все, при аналізі фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» ми розглядали коефіцієнти, які характеризують внутрішнє становище підприємства – автономність, залежність, обсяг робочого капіталу, обсяг наявних оборотних коштів, покриття запасів та інші. Ці показники є

важливими при визначенні стратегії управління фінансовою стійкістю, проте нехтування зовнішніми факторами є неприпустимим при обґрунтуванні подальшої стратегії забезпечення джерел фінансування для стабільної роботи підприємства. Тому при здійсненні аналізу необхідно розраховувати не лише систему показників внутрішньої фінансової стійкості, а й зовнішньої фінансової стійкості.

Цей процес пропонуємо проводити наступним чином. Перш за все, для цього потрібно побудувати таблицю наступного типу (табл.3.1):

У таблицю заносяться зовнішні фактори, що можуть впливати на стан фінансової стійкості підприємства. Проводить оцінка впливу ключових чинників, що можуть як підвищувати рівень економічної безпеки підприємства, так і знижувати його (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Оцінка впливу зовнішніх факторів на фінансову стійкість ПрАТ
«ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Фактор	Вплив (негативний чи позитивний)	Рівень впливу (від 1 до 3)	Зважений коефіцієнт
1.	-1	1	-1
2.	+1	3	3
3.	-1	1	-1
4.	+1	2	2
...	...	...	...

Враховавши суттєві фактори та визначивши їх вплив, можемо розрахувати інтегральний коефіцієнт впливу зовнішнього середовища на фінансову стійкість(Ізсфс):

$$\text{Ізсфс} = \sum(\text{напрямок впливу фактора} * \text{рівень впливу}) \quad (3.1)$$

Відповідно, якщо Ізсфс більше одиниці, то – зовнішні фактори стимулюють позитивну фінансову стійкість підприємства, якщо менше одиниці – доводиться керувати підприємством в несприятливих умовах.

Після аналізу зовнішньої та внутрішньої фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» необхідно сформувавши стратегію забезпечення стійкості фінансової системи підприємства. Головне призначення стратегії полягає у створенні об'єктивних передумов для успіху шляхом вибору напрямку дій, їх характеру та правильного розподілу ресурсів. Для ілюстрації процесу формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства скористаємося наступною методологією (рис.3.2)

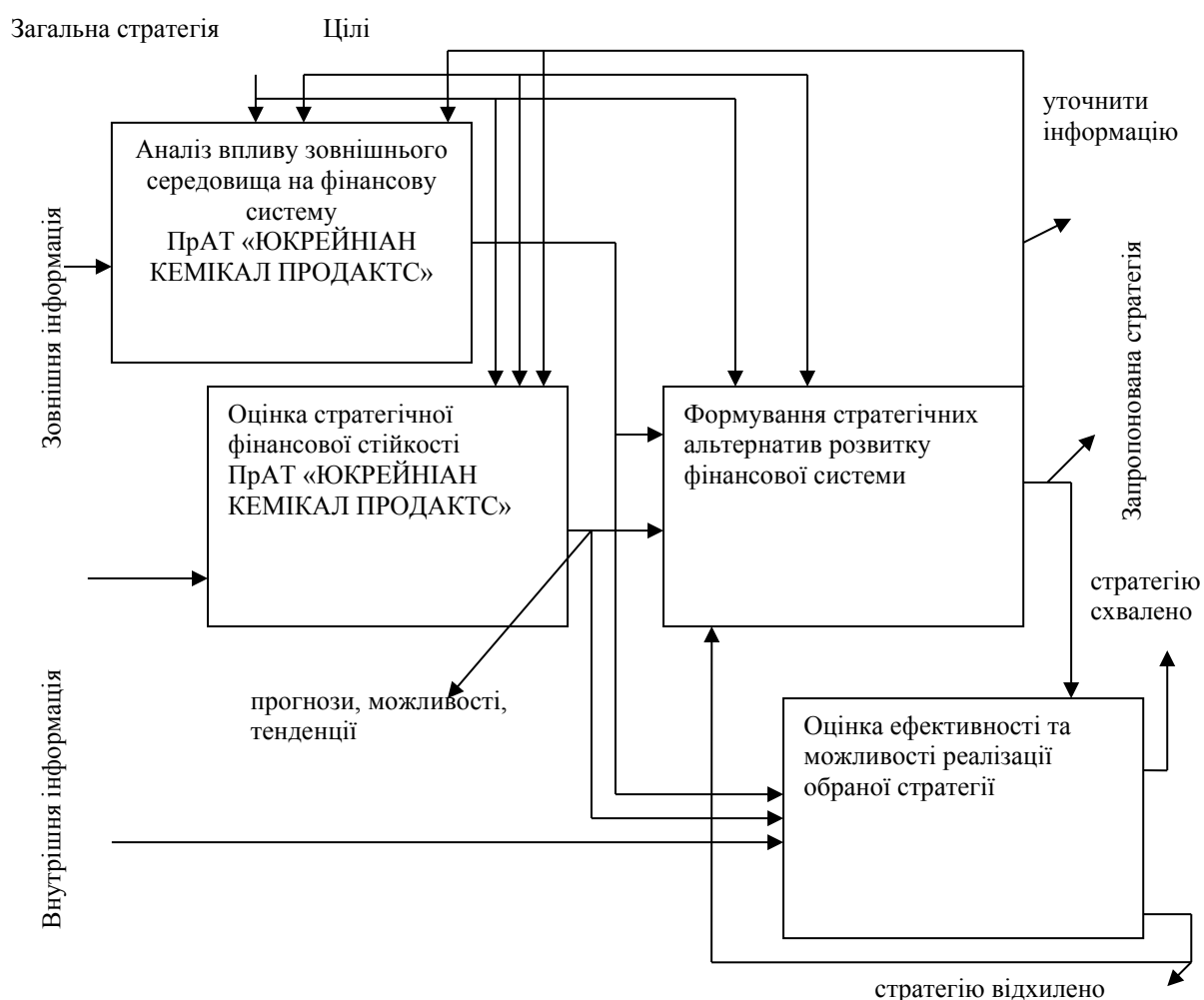

Рис. 3.2. Процес формування фінансової стратегії ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Розробка стратегії управління фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» в умовах посилення нестабільності

та впливу зовнішнього середовища складається з виконання декількох етапів: аналізу впливу зовнішнього середовища на фінансову систему підприємства, оцінки стратегічної фінансової стійкості підприємства, формування сукупності стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства, оцінки ефективності та можливості реалізації обраної стратегії.

Залежно від життєвого циклу галузі, технологічного потенціалу, тенденцій розвитку економіки й економічного стану підприємства провідні вітчизняні вчені виділяють три базові стратегії підприємства: стратегію виживання, стратегію стабілізації та стратегію зростання. Враховуючи зовнішні обставини підприємство повинно обрати одну із них або в окремих випадках знайти усереднений спосіб побудови фінансової стратегії підприємства. Відповідність фінансових стратегій основним базовим стратегіям ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» зображено на рис. 3.3:

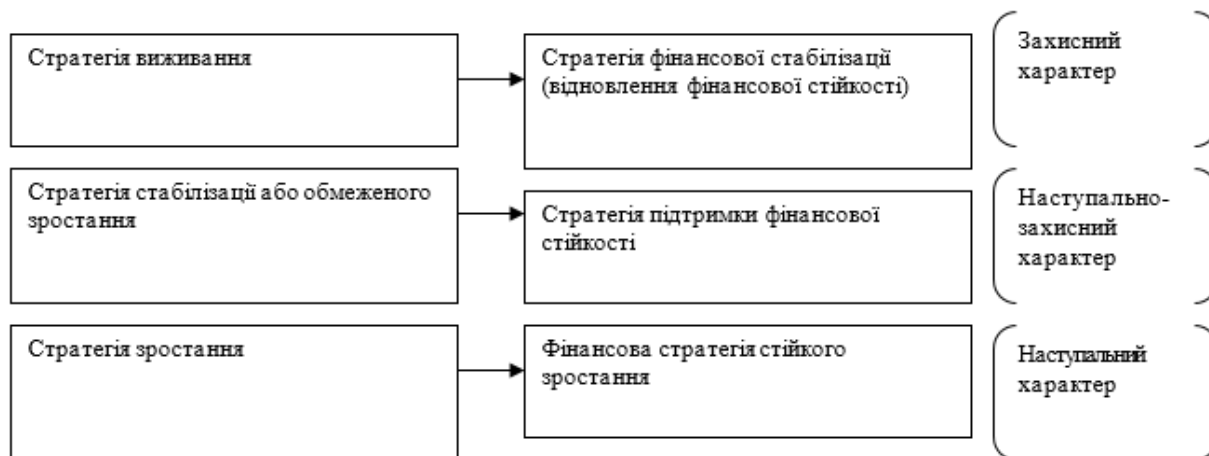

Рис. 3.3. Фінансова стратегія ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Як видно з рис. 3.3. стратегії виживання відповідає захисний характер поведінки фінансового відділу підприємства – необхідно підвищувати рівень фінансової стійкості до прийняттого рівня. Стратегії стабілізації та обмеженого зростання відповідає стратегія забезпечення фінансової стійкості на сталому рівні. При виборі стратегії зростання, фінансова стратегія повинна

бути підпорядкована цим цілям та дозволяється незначне зниження стійкості та підвищення ризиків для досягнення намічених результатів. Зважаючи на рівень стійкості фінансової системи ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» та впливу на неї зовнішніх фінансових чинників, ми розробили матрицю альтернативних фінансових стратегій підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Матриця стратегій забезпечення фінансової стійкості ПрАТ
«ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

(Ізсфс)	Тривимірний показників фінансової стійкості підприємства		
	Абсолютна	Нормальна	Нестійка, кризова
>1	Сприятлива ситуація, негативний вплив зовнішнього середовища мінімальний. Стратегія стійкого зростання. Підприємству доцільно інвестувати	Нормальна стійкість фінансової системи підприємства за позитивного впливу зовнішнього середовища дає змогу реалізувати стратегію стійкого зростання	Сприятлива зовнішня ситуація створює можливості для відновлення фінансової стійкості підприємства. Стратегія підтримання фінансової стійкості
=0	Підприємство зі стійкою фінансовою системою за умови відсутності суттєвого впливу зовнішніх чинників може реалізувати стратегію стійкого зростання	Зовнішнє середовище суттєво не впливає на фінансову стійкість підприємства. У такій ситуації актуальною є стратегія підтримання фінансової стійкості	За умови відсутності суттєвого впливу зовнішнього середовища для відновлення фінансової стійкості доцільно скористатися стратегією фінансової стабілізації
<1	Негативний вплив зовнішнього середовища можна подолати за рахунок фінансової стійкості. У такій ситуації актуальною є стратегія підтримання фінансової стійкості	Значний вплив дестабілізуючих зовнішніх чинників за умови – і нормального фінансового стану передбачає необхідність використання стратегії фінансової стабілізації	Сила дестабілізуючих зовнішніх чинників дуже значна. Фінансова ситуація на підприємстві близька до кризи (банкрутство). Стратегія фінансової стабілізації

Після розробки та прийняття стратегії, звичайно, необхідно контролювати процес її реалізації. Процес реалізації стратегії класично включає такі етапи: забезпечення стратегічних змін у фінансовій діяльності компанії, діагностика характеру та інтенсивності змін зовнішнього фінансового середовища на кожному етапі реалізації, реалізація стратегії, розробка тактичних і оперативних планів, прийняття рішень. розробка

проектів забезпечення фінансової стабільності, організація контролю та коригування фінансової стратегії, коли це необхідно.

Основною проблемою управління стратегічною фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» є необхідність поєднання стратегії і тактики, які б дозволили досягти ефекту синергії при реалізації системи стратегічного управління.

Однією з найпоширеніших технологій управління фінансами ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» є бюджетування, яке використовується практично на всіх підприємствах розвинених країн. Технологія бюджетування орієнтована виключно на фінансові показники діяльності, чого недостатньо для реалізації стратегії компанії. Фінансові коефіцієнти відображають минулі результати діяльності компанії, і прийняття рішень керівництвом на їх основі призводить до надмірної зосередженості на вирішенні короткострокових проблем. Загалом, бюджетування стосується тактичних питань, а не стратегічного управління.

Для того, щоб пов'язати стратегічні цілі з бюджетуванням ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», необхідно структурувати виконання поставлених завдань і виділити ресурси для їх реалізації. З цією метою використовують спеціальний інструмент – стратегічний бюджет. Під стратегічним бюджетом розуміємо окремий цільовий бюджет або процес систематичного зіставлення необхідних витрат із установленими цілями. Саме стратегічний бюджет ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» дозволяє надати кількісну визначеність стратегічним орієнтирам підприємства та виразити у вартісній формі стратегічну програму дій за всіма напрямками його функціонування та за всіма структурними підрозділами.

Особливу роль у вирішенні організаційної проблеми стратегічного бюджетування ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» має бюджетний комітет, який повинен складатися з двох груп спеціалістів. Перша група повинна нести постійну відповідальність за всю роботу щодо бюджетування. До її складу мають входити робітники фінансової служби

ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», бюджетного управління та планово–економічного відділу.

Друга група повинна складатися з головних менеджерів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», кожен з яких повинен відповідати за свою окрему предметну галузь діяльності. Ці члени бюджетного комітету повинні брати участь у процесі бюджетування тоді, коли приймаються бюджети (на місяць, квартал або рік), а також коли необхідно проводити аналіз виконання бюджетів, що були прийняті раніше, після закінчення планового періоду. Головою бюджетного комітету ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» повинен бути або голова виконавчої влади підприємства, або голова правління. Фінансовий директор має бути технічним керівником робіт з бюджетування та повною мірою мати владу й відповідати за своєчасну та якісну реалізацію бюджетного процесу. Для того, щоб забезпечити єдність рішень та виконання, передбачити можливі помилки й недоопрацювання, своєчасно визначити відхилення від встановленого напрямку та досягти поставлених завдань у визначені строки, необхідно забезпечити на підприємстві ефективну систему контролю на всіх стадіях процесу стратегічного планування.

Головною метою контролю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» має бути визначення внутрішніх резервів, які дають змогу підвищити фінансову стійкість. Основні методи контролю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» це попередній, спрямовуючий та заключний. Попередній контроль полягає у встановленні правильності формулювання цілей та стратегій ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Після стадії попереднього контролю настає стадія переходу до оперативного управління, яка передбачає управління реалізацією стратегії з урахуванням неочікуваних змін, які здійснюються дуже швидко й не можуть бути миттєво враховані при розробці стратегічного плану. При цьому необхідно використовувати метод спрямовуючого контролю від початку практичного здійснення рішення до його заключного етапу.

Коли стратегічний план вважається виконаним, здійснюється заключний контроль за отриманими результатами, який має бути націлений на оцінку та аналіз ефективності досягнення поставлених цілей і завдань. Залежно від результатів цього аналізу процес стратегічного планування повинен або повернутися на стадію постановки завдань для внесення коригувань, або перейти на наступний рівень розвитку для розробки нової стратегічної поведінки.

Отже, ми пропонуємо дещо оптимізувати систему стратегічного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Перш за все, необхідно внести корективи в оцінку фінансового стану підприємства. В роботі ми виявили, що здебільшого використовуються коефіцієнти, які враховують лише аспекти внутрішнього середовища. Проте, важливий вплив на фінансову стійкість має також зовнішнє середовище, а тому ми пропонуємо використовувати інтегральний показник зовнішньої фінансової стійкості, який визначатиме чи сприятливі зовнішні фактори чи ні. Співставлення цього показника та тривимірного показника фінансової стійкості, який ми застосовували досліджуючи фінансову стійкість ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», дозволить обрати більш оптимальну модель управління фінансовою стійкістю на підприємстві. Також доцільно удосконалити систему керівництва за реалізацією стратегії управління підприємства. Ми пропонуємо використовувати систему стратегічного бюджетування, як поєднання бюджетування та стратегічних засобів управління фінансовою стійкістю. Це дасть змогу вирішувати не лише тактичні завдання щодо фінансової стійкості, а й визначати резерви її покращення у майбутньому. Організаційно цією роботою повинен займатися бюджетний комітет, який складатиметься з частини працівників фінансового відділу та вищого керівництва, що дозволить всім ланкам діяльності узгодити роботу з метою досягнення однієї мети. Тобто побудови взаємопов'язаної системи маркетингової, виробничої та інших стратегій, де фінансова буде основною. Особливо такий підхід актуальний в умовах кризових явищ в

економіці та ситуації що наявна в даному випадку на ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС».

3.2. Напрями вдосконалення політики залучення позикових коштів

Внутрішньо впроваджені фактори рівня II для забезпечення фінансової стабільності включають стратегію управління обсягами компанії, політику управління активами, власний і позиковий капітал. Розроблена стратегія враховує загальні потреби у фондах, їх оптимальну структуру при визначенні джерел фінансування цих потреб та оптимізацію структури капіталу, що забезпечує досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової окупності та фінансовою окупністю. стабільність компанії. Досягнення необхідного співвідношення між коефіцієнтами рентабельності та показниками фінансової стійкості має бути головною метою підприємства, оскільки це один із факторів, що сприяють максимізації його ринкової вартості. Фактори II рівня — це зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішні чинники – це ті, вплив яких пов'язаний із видом державного регулювання (фіскальна, монетарна, амортизаційна, соціальна, демографічна політика тощо). Характер і глибина впливу факторів роздрібної торгівлі або Tier III залежить від ступеня відповідності видам, напрямам і методам такого регулювання та фазі бізнес-циклу. Отже, до факторів, що забезпечують підвищення фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», належать: реалізована підприємством амортизаційна політика, процес вибору стратегії оновлення основних фондів, здатність промислового підприємства підтримувати стабільність. Економічний розвиток

Проведемо відтворення основних засобів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Організаційно–економічний механізм відтворення основних засобів на ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» сформований: на основі систематизації розрізнених елементів і каналів поповнення, відновлення і концентрації капіталу і відносин підприємства із

зовнішнім середовищем; як єдиний інтегрований механізм, який служить не тільки цілі об'єднання і взаємозумовленості організаційних та економічних методів, але й зростанню синергетичного ефекту.

Таблиця 3.3

Матриця взаємозв'язку елементів організаційно–економічного механізму відтворення основних засобів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Підсистеми	Блоки	Методи	Формування (1)	Експлуатація (2)	Оновлення (3)	Вибуття (4)
Функціональна		Планування (П)	П ₁	П ₂	П ₃	П ₄
	Організаційний	Інжиніринг (І)	І ₁	І ₂	І ₃	І ₄
		Логістика (Л)	Л ₁	Л ₂	Л ₃	Л ₄
	Фінансово–економічний	Фінансовий менеджмент (ФМ)	ФМ ₁	ФМ ₂	ФМ ₃	ФМ ₄
		Виробничий менеджмент (ВМ)	ВМ ₁	ВМ ₂	ВМ ₃	ВМ ₄
		Важелі (В)	В _{1,2,3,4}			
		Інструменти (Інс)	Інс 1,2,3,4			
Забезпечення	Ресурсне	Фінансування, кредитування	Ф, К 1,2,3,4			
		(Ф, К)				
	Нормативно–правове	Регулювання (Рег)	Рег ₁	Рег ₂	Рег ₃	Рег ₄
	Обліково–аналітичне	Контролінг (К)	К ₁	К ₂	К ₃	К ₄
Еккаунтинг (Е)		Е ₁	Е ₂	Е ₃	Е ₄	

У блоках моделі механізму необхідно розглянути методи, які використовуються у процесі відтворення на різних етапах життєвого циклу основного блага та його функціональні завдання. Тому організаційна частина функціональної підсистеми повинна включати метод планування (на основі індикативного планування): П₁ - планування потреби в персоналі з фінансової

та матеріальної сторони, планування методів створення, вибору постачальників, планування амортизації. метод; П2 - планування умов функціонування основних фондів і складання планів планування заходів щодо підтримання ефективності функціонування закладів охорони здоров'я, планування показників використання виробничих потужностей; П3 - Планування часу та ресурсів для оновлення основних фондів через фізичні та матеріальні елементи, планування простого або розширеного відтворення; Р4 - Плануйте способи монетизації та утилізації основних засобів з використанням розумних залишкових запасів

Його властивості проявляються в усіх елементах організаційно-економічного механізму ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»: у способах організаційно-економічного впливу та управління ресурсами, напрямках їх використання, комплексі економічних важелів, інструментів, регуляторів відтворення. . основні фонди. Ці регулятори забезпечують нормальну життєдіяльність суспільства, але вони посилюють відтік коштів із фондів нагромадження, необхідних для відтворення основних фондів.

Незбалансованість елементів організаційно-економічного механізму, макроекономічних регуляторів (ціни, субсидії, трансферти, податки, кредити, бюджетні інвестиції), незавершеність методів організації, економічного впливу та стимулювання кругообігу капіталу, що не дозволяють ефективно працювати промисловим підприємствам, незбалансованість. елементи організаційно-економічного механізму, макроекономічні регулятори (ціни, субсидії, трансферти, податки, кредити, бюджетні інвестиції), незавершені способи організації, економічні впливи та стимулювання кругообігу капіталу, які не дозволяють промисловим підприємствам працювати ефективно. обмежують можливості вирівнювання витрат і спільних відтворювальних засобів виробництва та інших ресурсів. Макроекономічні регулятивні регулятори, виступаючи за основу, визначають обсяг інвестиційних коштів, які держава спрямовує на певні території з метою збору та реконструкції нерухомості.

Одним із найважливіших завдань економічної політики підприємства має стати відновлення зносу генеруючої функції. Для покращення управління процесом регенерації та підвищення його ефективності на ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» необхідно відновити функцію регенерації після перерви. Кращого використання основних засобів на рівні компанії можна досягти шляхом звільнення компанії від зайвого обладнання, машин та інших основних засобів; швидке та якісне виконання планово-попереджувальних ремонтів; підвищення рівня підготовки обслуговуючого персоналу; підвищення ступеня механізації та автоматизації; Впровадження нових технологій. Виходячи з цього, ПрАТ може реалізувати наступний алгоритм «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» для оцінки можливості оновлення основних фондів за співвідношенням витрат і економічних результатів діяльності підприємства (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Алгоритм оцінки результативності інвестиційних проектів оновлення основних засобів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

ΔΠР – відображає зміну обсягу виробництва продукції (у вартісному вираженні), яке тягне зміну прибутку підприємства і викликане впливом даного чинника виробництва.

Характерною рисою представленої моделі є звернення не лише до економіки, а й до загальної ефективності використання основних фондів з урахуванням зміни супутніх факторів виробництва – землі та праці, на які є попит. більше можливостей для придбання передових активів. Ця сума буде непрямою оцінкою інвестиційних можливостей. Оцінка механізму відтворення основних засобів показала, що масштабні проекти в цій сфері потребують вибору оптимального варіанту для ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Отже, як показано на рисунку 1, для визначення загального позитивного ефекту від використання придбаних основних засобів необхідно скористатися Алгоритмом оцінки можливості залучення капіталу. Критерієм оптимальності в запропонованому алгоритмі є темп зростання прибутку на одну гривню капітальних вкладень, отриманий за рахунок зміни структури сукупних факторів (землі та праці) при незмінній ефективності використання основних фондів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Інвестиційний фонд ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», представлений у вигляді матриці в таблиці 3.1, дозволить висвітлити важелі та функції управління рухом основних засобів, сприятиме координації діяльності всіх підрозділів. компанії та її партнерів, а також для підвищення якості рішень, що регулюють процес відтворення на окремих його етапах.

Удосконалення структури основних виробничих потужностей, а особливо підвищення питомої ваги їх активної роботи, сприяє збільшенню обсягів виробництва, зниженню собівартості продукції, збільшенню грошових накопичень підприємства і підвищенню фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Важливим напрямком підвищення ефективності використання довгострокових активів є вдосконалення їх структури.

Необхідно визначити, в яку групу основних засобів інвестувати, тобто обґрунтувати оптимальне збільшення питомої ваги машин, апаратів, тобто активної частини основних засобів, яка обслуговує виробничий процес і характеризує продукцію підприємства. майстерність.

Від того наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх відповідності сучасному етапу розвитку МТП, залежать і загальні результати роботи ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», створення принципово нових підходів до стратегічного управління підприємством в цілому та основними засобами зокрема.

Таким чином, в умовах ринкової економіки, коли відтворення основних виробничих засобів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» здійснюють за рахунок власних або позичених (залучених) коштів, поліпшення використання цих засобів є важливим фактором підвищення фінансової стійкості підприємства та в свою чергу забезпечення стабілізації виробництва.

Отже, підвищення оснащеності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» основними засобами до економічно обґрунтованого рівня, удосконалення їх видового складу і структури дозволять обновляти і модернізувати матеріально-технічну базу, ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» із використанням досягнень науково – технічного прогресу, прискорити вирішення важливих завдань щодо подальшої інтенсифікації виробництва, впровадження прогресивних технологій, сприятимуть підвищенню ефективності їх використання, росту продуктивності праці та фінансової стійкості тощо.

Досить важливим етапом управління додаткових джерел фінансування відтворення основних засобів є визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів і пошук джерел їхнього фінансування. На цьому етапі прогнозується загальна потреба в інвестиційних ресурсах, необхідних для здійснення інвестиційної діяльності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» в запланованих напрямках. Виходячи з потреби в інвестиційних ресурсах,

визначають джерела їхнього формування. При недоліку власних фінансових коштів приймається рішення про залучення зовнішніх джерел фінансування інвестицій. При здійсненні інвестицій ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» використовують наступні джерела:

1. Внутрішні джерела (прибуток і амортизаційні відрахування). Використання внутрішніх джерел для інвестування є найбільш оптимальним варіантом фінансування, оскільки, по–перше, підприємство не відчуває тягаря виплати відсотків і повернення кредиту; по–друге – підприємство цілком самостійно здійснює управління діяльністю і не піддане якому–небудь контролю чи впливу ззовні. Недоліком використання тільки внутрішніх джерел фінансування є їхня обмеженість, що в умовах реалізації довгострокових і крупно бюджетних проектів є неприпустимим. Тому для вирішення проблеми обмеженості внутрішніх джерел підприємство змушене прибігати до використання зовнішніх джерел фінансування інвестицій.

2. Фінансування інвестиційної діяльності за рахунок кредитних ресурсів дозволяє вирішити проблему обмеженості джерел фінансування; крім того, підприємство не втрачає контроль над управлінням, що також є досить важливим. Однак, прибігаючи до використання кредитних ресурсів, підприємство бере на себе зобов'язання по виплаті відсотків по кредиту, що зменшує потенційну прибутковість інвестицій. Крім того, необхідність повернення кредиту підсилює залежність підприємства від сторонніх джерел фінансування, а можливі невдачі в ході реалізації інвестиційних проектів можуть привести до неможливості повернення кредитних ресурсів і викликають виникнення ризику банкрутства.

3. Використання як джерела фінансування коштів сторонніх інвесторів також дозволяє вирішити проблему обмеженості ресурсів; крім того відсутність необхідності виплати відсотків не зменшує прибутковості інвестицій. З іншого боку, при використанні коштів сторонніх інвесторів виникають проблеми іншого характеру: по–перше – виникає необхідність перерозподілу кінцевого результату інвестиційної діяльності, тобто прибутку;

по–друге – залучення прямих інвестицій зі сторони спричиняє часткову втрату функції управління над діяльністю підприємства. Виходячи з вищесказаного ми можемо відзначити, що проблема пошуку оптимального сполучення між різними джерелами фінансування є дуже важливою для ефективного здійснення підприємством інвестиційної діяльності.

Для реалізації даного проекту ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» розглянемо наступні варіанти його фінансування: фінансовий лізинг обладнання; банківське кредитування.

Розглянемо кожну схему фінансування окремо.

1. Фінансовий лізинг.

Лізингові відносини в Україні регулюються численними законами та правовими актами, найважливішим з яких є Закон України «Про фінансовий лізинг». Цей Закон визначає фінансовий лізинг як вид цивільно-правових відносин, що виникають на підставі договору фінансового лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується прийняти від постачальника річ відповідно до умов договору та надати її лізингоодержувачу у користування на визначений термін не менше 1 року з фіксованою розстрочкою (оренда лізинг).

В умовах економічної кризи більшість українських підприємств не в змозі самостійно провести технічне відновлення виробництва. Тому існує об'єктивна необхідність розвитку лізингової діяльності, яка дасть змогу залучати приватні інвестиції для фінансової підтримки економіки, особливо у сфері малого та середнього підприємництва. З економічної точки зору лізинг має певну схожість з банківським кредитом на придбання основних засобів. Кредитні та лізингові відносини між позичальником (боржником) і кредитором (позикодавцем) будуються на засадах необхідності, платності, відплатності, майнового страхування (поруки).

Принципова схема лізингових переваг для ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» наведена на рисунку 3.4.

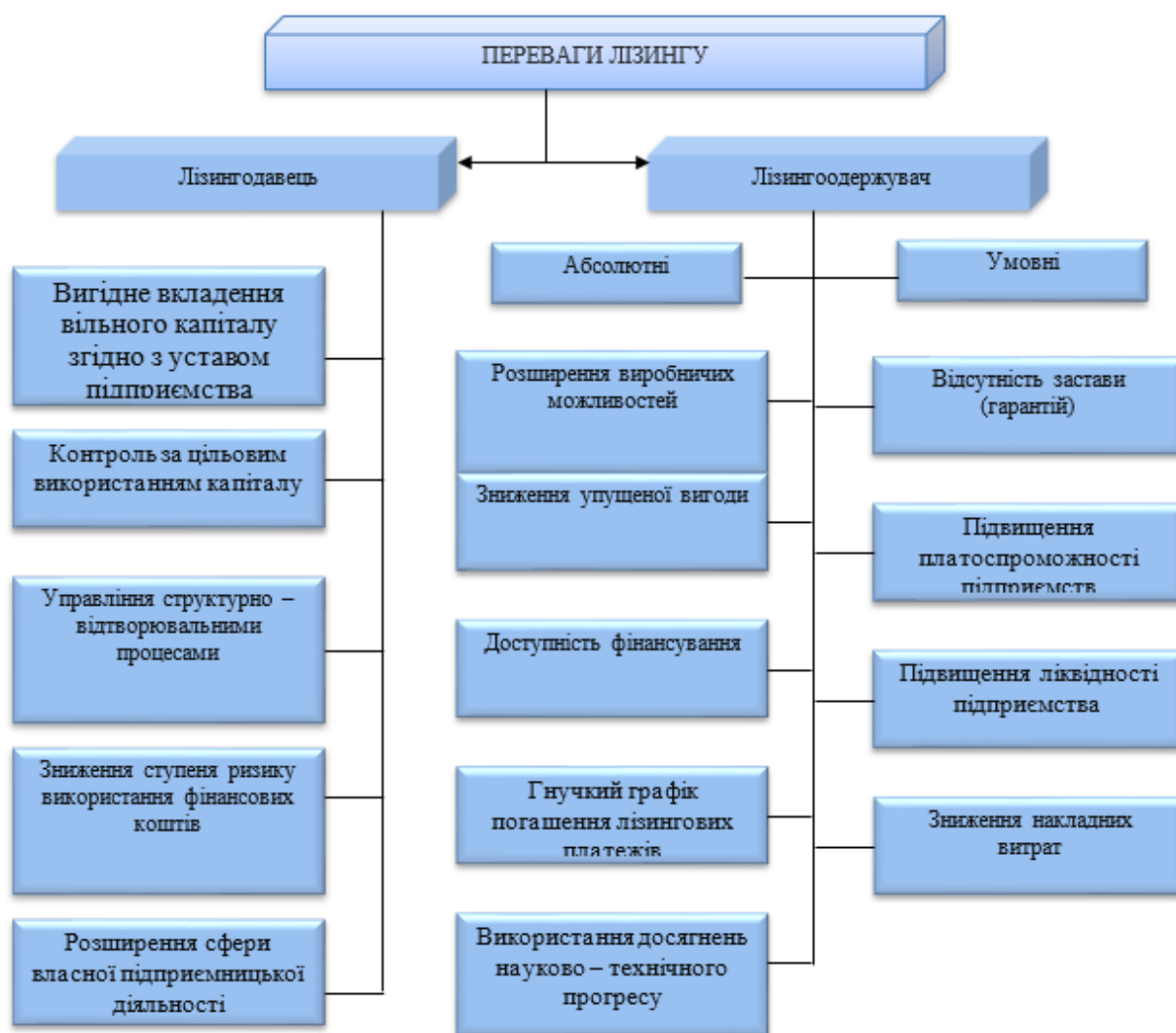

Рис. 3.4. Переваги лізингу для ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Важливою перевагою лізингу є можливість розширення діяльності одних підприємств за рахунок інших, розвиваючи ринок засобів виробництва.

2. Банківський кредит. Банківський кредит є однією з найбільш розповсюджених форм кредитних відносин в економіці, об'єктом яких виступає процес передачі у позичку безпосередньо грошових коштів і матеріальних цінностей, при цьому однією із сторін виступає банк, або виключно спеціалізована кредитно–фінансова установа, яка має ліцензію на здійснення подібних операцій.

Проведенні розрахунки показують, що для запровадження інноваційного обладнання для ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» необхідно 14960 тис. грн (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Розрахунок потреби фінансових ресурсів на закупку обладнання
ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»**

Стаття витрат	Сума, тис. грн.
Демонтаж старого обладнання	23,5
Вартість нового обладнання	14960,0
Монтаж нового обладнання	48,5
Інші витрати	8,0
Мінус доходи реалізація старого обладнання (брухт чи продаж)	80,0
Всього:	14960,0

Побудуємо графік лізингових платежів. Термін лізингу – 28 місяців. Ставка лізингового відсотка – 30 % річних. Сума лізингу становить 14,96 млн. грн. (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Графік платежів за лізинг обладнання ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ
ПРОДАКТС» , грн.**

Місяць виплат	Основний борг	Відсотки	Залишок заборгованості
1	2	3	4
1	534 285	498 666	14 425 715
2	534 285	480 857	13 891 430
3	534 285	463 047	13 357 145
4	534 285	445 238	12 822 860
5	534 285	427 428	12 288 575
6	534 285	409 619	11 754 290
7	534 285	391 809	11 220 005
8	534 285	374 000	10 685 720
9	534 285	356 190	10 151 435
10	534 285	338 381	9 617 150
11	534 285	320 571	9 082 865
12	534 285	302 762	8 548 580
Разом за 1-й рік	6 411 420	4 808 568	8 548 580
13	534 285	284 952	8 014 295
14	534 285	267 143	7 480 010
15	534 285	249 333	6 945 725
16	534 285	231 524	6 411 440

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4
17	534 285	213 714	5 877 155
18	534 285	195 905	5 342 870
19	534 285	178 095	4 808 585
20	534 285	160 286	4 274 300
21	534 285	142 476	3 740 015
22	534 285	124 667	3 205 730
23	534 285	106 857	2 671 445
24	534 285	89 048	2 137 160
Разом за 2-й рік	6 411 420	2 244 000	2 137 160
25	534 285	71 238	1 602 875
26	534 285	53 429	1 068 590
27	534 285	35 619	534 305
28	534 305	17 810	0
Разом за 3-й рік	2 137 160	178 096	0
Всього	14 960 000	7 230 664	0

Графік платежів за кредитним договором приведений у табл. 3.6.

Банки найчастіше надають свої позички суб'єктам, які мають потребу в тимчасовій фінансовій допомозі. Це зумовлено тим, що банк у ринковій економіці виступає як особливий суб'єкт, одним з головних функцій якого є надання кредитів. Він здійснює багаторазовий кругообіг грошових коштів на поворотній основі. Проведемо розрахунки кредитних платежів на суму 14,96 млн. грн., при цьому термін кредитування – 28 місяців, а ставка кредиту – 23 % річних. Погашення кредиту – щомісяця рівними платежами.

Таблиця 3.6

**Графік платежів за кредитним договором ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН
КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» , грн.**

Місяць виплат	Основний борг	Відсотки	Залишок заборгованості
1	2	3	4
1	534 285	411 400	14 425 715
2	534 285	396 707	13 891 430
3	534 285	382 014	13 357 145
4	534 285	367 321	12 822 860
5	534 285	352 628	12 288 575
6	534 285	337 935	11 754 290
7	534 285	323 242	11 220 005
8	534 285	308 550	10 685 720

Продовження табл. 3.6

1	2	3	4
9	534 285	293 857	10 151 435
10	534 285	279 164	9 617 150
11	534 285	264 471	9 082 865
12	534 285	249 778	8 548 580
Разом за 1-й рік	6 411 420	3 967 067	8 548 580
13	534 285	235 085	8 014 295
14	534 285	220 393	7 480 010
15	534 285	205 700	6 945 725
16	534 285	191 007	6 411 440
17	534 285	176 314	5 877 155
18	534 285	161 621	5 342 870
19	534 285	146 928	4 808 585
20	534 285	132 236	4 274 300
21	534 285	117 543	3 740 015
22	534 285	102 850	3 205 730
23	534 285	88 157	2 671 445
24	534 285	73 464	2 137 160
Разом за 2-й рік	6 411 420	1 851 298	2 137 160
25	534 285	58 771	1 602 875
26	534 285	44 079	1 068 590
27	534 285	29 386	534 305
28	534 305	14 693	0
Разом за 3-й рік	2 137 160	146 929	0
Всього:	14 960 000	5 965 294	0

Порівнюючи 2 варіанти фінансування проекту ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», бачимо що за даних умов краще взяти кредит, оскільки сума відсотків становить 5965 тис. грн., в той же час сума відсотків за лізинг складатиме 7231 тис. грн.

3.3. Прогнозування показників фінансової стійкості з урахуванням запропонованих заходів

Створення стратегії розвитку ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» та її прогностичних показників фінансової стійкості дозволяє визначити напрямок поведінки підприємства на ринку з урахуванням умов зовнішнього середовища та характеру їх ймовірних змін. ; оцінити конкурентоспроможність підприємства та стратегічні конкурентні переваги; сформулюйте загальну мету своєї діяльності та цілі, які ви перед собою

ставите; визначити ресурси, які необхідно залучити для досягнення поставлених цілей і забезпечити їх найбільш ефективно використання. Грошовий потік — це надходження (cash flow) і витрати (cash flow) активів у процесі господарської діяльності підприємства. Різниця між грошовим потоком і грошовим потоком по кожному виду діяльності або по господарській діяльності підприємства в цілому називається чистим грошовим потоком.

Коефіцієнт ліквідності використовується і як показник фінансової стійкості підприємства (показник для оцінки потенціалу внутрішніх джерел фінансування), і як показник прибутковості (показник фактичної та потенційної прибутковості). бізнес). Визначаємо грошові потоки за двома варіантами фінансування заміщення статутного капіталу. Розрахунок суми зменшеного чистого доходу підприємства за кредитним рахунком банку представлено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

**Розрахунок чистих грошових потоків ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ
ПРОДАКТС» при придбанні обладнання за рахунок банківського
кредиту, тис. грн.**

Найменування показника	Рік реалізації проекту						
	1	2	3	4	5	6	7
Дохід	22 000	24 200	29 040	31 944	38 333	42 166	50 599
Поточні витрати	13 800	15 134	18 107	19 858	23 758	26 055	31 173
Амортизація	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139
Прибуток до оподаткування	8 200	9 066	10 933	12 086	14 575	16 111	19 426
Податок на прибуток	1 515	1 732	2 198	2 487	3 109	3 493	4 322
Виплата основного боргу по кредиту	6 411	6 411	2 137	0	0	0	0
Виплата відсотків по кредиту	3 967	1 851	147	0	0	0	0
Грошовий потік	-1 554	1 211	8 590	11 739	13 605	14 757	17 244
Коефіцієнт дисконтування	0,8696	0,7561	0,6575	0,5718	0,4972	0,4323	0,3759
Дисконтований грошовий потік	-1 352	916	5 648	6 712	6 764	6 380	6 483
Кумулятивні дисконтований грошовий потік	-1 352	-436	5 212	11 923	18 688	25 068	31 550

Норма амортизації обладнання – 14,3 % річних (лінійний метод = 100/7). Оскільки планується термін нормального функціонування обладнання 7 років, то і було вартість обладнання рознесена на 7 років. Податковий метод амортизації не використовується, тому що його норми часто змінюються і складно передбачити його рівень на період 5 років. Сума амортизації складає $14,3 * 14,96 / 100 = 2139$ тис. грн.. в рік. Термін повного списання обладнання, тобто розрахунковий термін для порівняльної оцінки ефективності варіантів інвестування – 7 років. Реальна норма дисконту – 15% у рік

При розрахунках не враховується ПДВ, оскільки ПДВ є податок, що опосередковано впливає на результативність підприємства. Дисконтована сума грошового потоку при реалізації інвестиційного проекту з використанням кредитування буде дорівнювати: $NPV_{кр} = 31550$ тис. грн. Визначимо величину чистого приведенного потоку підприємства за рахунок лізингу (табл.3.8).

Таблиця 3.8

Розрахунок чистих грошових потоків ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» при придбанні обладнання у фінансовий лізинг, тис. грн.

Найменування показника	Рік реалізації проекту						
	1	2	3	4	5	6	7
Дохід	22 000	24 200	29 040	31 944	38 333	42 166	50 599
Поточні витрати	13 800	15 134	18 107	19 858	23 758	26 055	31 173
Лізингові платежі	11 220	8 655	2 315	0	0	0	0
Прибуток до оподаткування	-3 020	411	8 618	12 086	14 575	16 111	19 426
Податок на прибуток			1 620	2 487	3 109	3 493	4 322
Чистий прибуток	-3 020	411	6 998	9 599	11 466	12 618	15 104
Амортизація	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139	2 139
Грошовий потік	-881	2 550	9 137	11 739	13 605	14 757	17 244
Коефіцієнт дисконтування	0,8696	0,7561	0,6575	0,5718	0,4972	0,4323	0,3759
Дисконтований грошовий потік	-766	1 928	6 008	6 712	6 764	6 380	6 483
Кумулятивні дисконтований грошовий потік	-766	1 162	7 170	13 882	20 646	27 026	33 509

При реалізації інвестиційного проекту шляхом придбання обладнання у лізинг величина дисконтованих грошових потоків підприємства буде дорівнює: $NPV_{\text{ліз}} = 33509$ тис. грн.

Аналізуючи отримані показники величини дисконтованих грошових потоків можна зробити висновок, що найбільш ефективним є варіант оновлення рухомого складу на умовах фінансового лізингу. При цьому необхідно відзначити, що ставка лізингового відсотка в розмірі 30% річних при прийнятих вихідних даних (зокрема, рівні інфляції і нормі дисконту) повинна бути більшою за ставку кредиту чи кредиту (23%). Порівняльна таблиця ефективності 2 проектів за базовими ставками наведена нижче.

Таблиця 3.9

Показники ефективності 2 проектів ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Показник	Кредит	Лізинг
NPV, тис. грн.	31 550	33 509
Індекс дохідності, %	211	224

Як бачимо, що взяття обладнання в лізинг є більш ефективним для ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Чистий грошовий потік становить 33509 тис. грн., а при кредитному фінансуванні 31550 тис. грн. За умов лізингу 1 грн. вкладена в проект принесе дисконтованого доходу в сумі 2,24 грн., за умов кредиту – 2,11. Проведемо прогнозування фінансових результатів та формування чистого прибутку ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» (табл. 3.10). Висновки, які можна зробити на підставі даних табл. 3.9 чистий дохід підприємства в 2017 році зростає і складе 1223516 тис. грн. в той же час валовий дохід теж зростає і складає 267592 тис. грн.; в наступних роках аналогічна тенденція. Причиною стало зниження собівартості продукції за рахунок відтворення основних засобів. Операційний прибуток підприємства також зростає в плановому періоді, у 2018 році він склав 269457 тис. грн.; у 2019 році – 414866 тис. грн.; у 2020 році – 619539 тис. грн.

Таблиця 3.10

Прогнозування фінансових результатів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

Стаття	роки				Абсолютне відхилення			
	2022	2023	2024	2025	2023/ 2022	2024/ 2023	2025/ 2024	2025/ 2022
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1199525,0	1223516	1247986	1272946	23990,5	24470,31	24470,31	73420,5
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1062137,0	955923	860331	774298	-106213,7	-95592,33	-95592,3	-287839,1
Валовий: прибуток	137388	267592	387655	498648	130204,2	120062,6	120062,6	361259,7
Інші операційні доходи	1400511	1421519	1442841	1464484	21007,7	21322,78	21322,78	63973,1
Адміністративні витрати	47 397	37917,6	30334,1	24267,3	-9479,4	-7583,52	-7583,52	-23129,7
Витрати на збут	64466	64530,5	64595	64659,6	64,5	64,53047	64,53047	193,6
Інші операційні витрати	1 463 381	1390212	1320701	1254666	-73169,1	-69510,6	-69510,6	-208714,7
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-37345,0	196451	414866	619539	233795,8	218415	218415	656883,6
Доход від участі в капіталі		580320	580320	580320	580320,0	0	0	580320,0
Інші фінансові доходи		215300	215300	215300	215300,0	0	0	215300,0
Інші доходи	900723,0	918737	937112	955854	18014,5	18374,75	18374,75	55131,5
Фінансові витрати	483380,0	241690	120845	60422,5	-241690,0	-120845	-120845	-422957,5
Інші витрати	3876246,0	969062	242265	60566,3	-2907184,5	-726796,1	-726796	-3815679,7
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	-3496248,0	269457	1353888	1819424	3765704,8	1084431	1084431	5315672,2
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2645	48502,2	243700	327496	45857,2	195197,6	195197,6	324851,4
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-3493603	220955	1110188	1491928	3714557,6	889233,3	889233,3	4985530,8

Отже, в плановому періоді ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» у 2022 році чистий прибуток складає 220955 тис. грн.; у 2023 році він зростає і складе 1110188 тис. грн.. та у 2024 році –1491928 тис. грн.

Отже, для ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» доцільно брати обладнання через фінансовий лізинг. Оцінимо вплив розробленого інвестиційного проекту на фінансову стійкість ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Планові показники ліквідності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» наведено в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Планові показники ліквідності ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

	Найменування показника	Норматив	2021	2022 (план)	
				без проекту	з проектом
1	Коефіцієнт покриття	1,5	3,53	3,23	2,98
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,2–0,35	2,87	1,93	1,96
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,6–0,8	2,54	0,38	0,75

Як видно з даних табл., реалізація розробленого інвестиційного проекту у 2021 році суттєво не вплине на показники ліквідності підприємства (у порівнянні із запланованим на 2022 рік рівнем). Так, усі показники ліквідності в результаті реалізації проекту відповідатимуть нормативному рівню. Табл. 3.12 містить розрахунок планових показників фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС».

Таблиця 3.12

Планові показники фінансової стійкості ПРАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС»

	Найменування показника	Норматив	2021	2022 (план)	
				без проекту	з проектом
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,79	0,85	0,96
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	2,53	1,17	1,82
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,1	0,66	0,33	0,42
4	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,20	0,15	0,34

Як бачимо з даних табл. 3.12, показники фінансової стійкості ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» в результаті реалізації проекту у покращатися (як у порівнянні із планом на 2022 рік без урахування проекту, так і у порівнянні із 2021 роком), відповідатимуть нормативному рівню.

Оцінимо також зміну показників рентабельності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» в результаті реалізації розробленого інвестиційного проекту (табл.3.13).

Таблиця 3.13

Планові показники рентабельності ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС», %

	Найменування показника	2021	2022 (план)	
			без проекту	з проектом
1	Рентабельність активів за прибутком від операційної діяльності	0,22	1,90	2,72
2	Рентабельність власного капіталу	0,29	1,57	0,63
3	Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	27,57	26,77	28,55

Як бачимо, реалізація проекту підвищить рентабельність активів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» за прибутком від операційної діяльності та рентабельність реалізації за валовим прибутком. Отже, усі розраховані планові показники, свідчать про покращення фінансового стану підприємства та дають можливість визнати проект прийнятним до реалізації.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість відображає такий стан фінансової рівноваги підприємства, при якому воно здатне досягти наперед визначених цілей результативності в умовах динамічної зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Основними ознаками фінансової стійкості є платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність, рентабельність та фінансова активність. На стан фінансової стійкості підприємства впливає ряд чинників – зовнішніх та внутрішніх, основних та другорядних, простих чи складних, постійних та змінних. Щодо аналізу фінансової стабільності, то інформаційною основою здійснення цього етапу є фінансова звітність підприємства – вітчизняного та міжнародного зразка. Щодо нормативно-правової основи процесу контролю та аналізу фінансової стійкості, то її формують міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні принципи та інструкції щодо внутрішнього контролю, міжнародні стандарти аудиту, вітчизняні законні та підзаконні нормативні акти, постанови Кабінету Міністрів України, Національні положення бухгалтерського обліку, нормативно-правові акти Міністерства фінансів, НБУ, Податкової служби, а також накази, розпорядження керівництва підприємств та внутрішні стандарти діяльності служби контролю. Щодо методів здійснення аналізу фінансової стійкості, сюди відносяться типові методи фінансового аналізу – метод абсолютних та відносних показників, метод групування, статистичний, динамічний, графічний, табличний і т.д. Також ми розглянули основні абсолютні та відносні показники, що допоможуть детальніше охарактеризувати фінансову ситуацію на досліджуваному об'єкті.

Отже, фінансову стійкість підприємства тісно пов'язано із перспективною його платоспроможністю. Її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу. Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової

стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Хімічні підприємства України територіально розміщені в різних регіонах, що дозволяє їм не конкурувати між собою, однак робить їх природними монополістами в регіоні.

Зазначимо, що мінеральні добрива і аміак довгий час були одним із стратегічних експортних продуктів України. В Україні, як відомо, працює вісім великих виробників добрив, шість із яких спеціалізуються на азотних добривах і є основою експортного і виробничого потенціалу України. Як відомо, Україна – один із провідних експортерів азотних мінеральних добрив у світі. Наша країна експортує мінеральні добрива до 70 країн світу. Основними покупцями є Індія, Бразилія, Туреччина, Мексика, Пакистан, Нігерія. При цьому перелік основних покупців динамічно змінюється не тільки щорічно, але і щомісячно. На жаль, ринок мінеральних добрив останніми роками став мало прогнозований і передбачуваний. Український товар змінює напрямок продажів з Азії на Латинську Америку і навпаки, залежно від поточної кон'юнктури ринку.

ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» - найбільший і основний виробник двоокису титану на території Східної Європи. Також підприємство виробляє хімічну продукцію: залізоокисні пігменти, мінеральні добрива, сірчану кислоту, сірчаноокислий алюміній, алюмінат натрію, рідке скло, залізний купорос, фосфогипс.

Проведене дослідження ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» дає можливість стверджувати, що за 2018-2021 роки підприємство в зв'язку з зовнішніми чинниками не залежними від діяльності підприємство призупинило свою діяльність, що в свою чергу спричинило отримані збитки підприємства.

Результати аналізу структури фінансових ресурсів використовуються під час прийняття рішень щодо фінансування підприємства, зокрема при оцінюванні інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та санаційної спроможності. Так, у 2018 році співвідношення власних та позичкових коштів складає 25,8:74,2 – перевищують позикові кошти; у 2019 році співвідношення склало 5,4:94,6,

починаючи з 2020 року підприємство використовує тільки позиковий капітал, що свідчить про зниження власного капіталу підприємства, а у 2020-2021 роках власний капітал взагалі від'ємний, за рахунок отриманих збитків, що в свою чергу вплинуло на формування непокритого збитку в структурі власного капіталу.

Проведені дослідження показників ефективності формування фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» дозволили зробити наступні висновки: фінансова структура капіталу ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС» характеризується нерівномірною структурою власного і позичкового капіталу, а також тенденцією до збільшення частки позикового капіталу; найбільшими елементами власного капіталу виступає зареєстрований (пайовий) капітал; в структурі капіталу зростає частка позикового капіталу де в структурі зовнішніх позикових коштів суттєво збільшилася частка довгострокового кредиту та залишається суттєвою доля короткострокового кредиту, що теж означає ріст фінансових ресурсів ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС».

Отже, ми пропонуємо дещо оптимізувати систему стратегічного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «ЮКРЕЙНІАН КЕМІКАЛ ПРОДАКТС». Перш за все, необхідно внести корективи в оцінку фінансового стану підприємства. В роботі ми виявили, що здебільшого використовуються коефіцієнти, які враховують лише аспекти внутрішнього середовища. Проте, важливий вплив на фінансову стійкість має також зовнішнє середовище, а тому ми пропонуємо використовувати інтегральний показник зовнішньої фінансової стійкості, який визначатиме чи сприятливі зовнішні фактори чи ні. Співставлення цього показника та тривимірного показника фінансової стійкості, який ми застосовували в третьому розділі, дозволить обрати більш оптимальну модель управління фінансовою стійкістю на підприємстві. Також доцільно удосконалити систему керівництва за реалізацією фінансової стратегії підприємства.

8. Коли стратегічний план вважається виконаним, здійснюється заключний контроль за отриманими результатами, який має бути націлений на оцінку та аналіз ефективності досягнення поставлених цілей і завдань. Залежно від результатів цього аналізу процес стратегічного планування повинен або повернутися на стадію постановки завдань для внесення коригувань, або перейти на наступний рівень розвитку для розробки нової стратегічної поведінки.

9. Стратегічне управління фінансовою стійкістю повинно враховувати не тільки цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, який характерний для підприємства на даний момент часу. До напрямів забезпечення фінансової стійкості інструментами тактичного фінансового менеджменту відносять вибір цільової структури фінансування оборотних коштів, встановлення принципів оптимізації політики управління витратами (обґрунтованості, мінімізації, планування), який дозволяє уточнити заходи щодо досягнення цільової фінансової стійкості підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика - К. : ЦУЛ, 2014. - 328 с.
2. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 352с.
3. Березін О. В. Економіка підприємства. - К. : Знання, 2019. - 390 с.
4. Березін, О. В. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник / О. В. Березін, С. Т. Дуда, Н. Г. Міценко. - Львів : Магнолія-2006, 2011. - 308 с.
5. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України.-2015.-№12-с.117-137
6. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник Ельга. 2018.— 724 с.
7. Бодаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції практика та досвід.– 2020. – №4.– С.40–44.
8. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч.пос. – Київ: Атіка, 2019. – 480 с.
9. Вачевський М.В., Скотний В.Г., Вачевський О.М. Промисловий маркетинг. Основи теорії та практики. Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 256 с.
10. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. –2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – С. 313.
11. Гетьман, Оксана Олександрівна. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.О. Гетьман, В. М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 488 с.
12. Гончарова С.Ю. Маркетинг: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. — Х.: Видавничий Дім “ІНЖЕК”, 2013. — 140 с.

13. Гринчуцький, Валерій Іванович. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук. - К.: Центр учбової літератури, 2016. - 304 с.

14. Грицюк, Е. О. Економіка підприємства: навчальний посібник. - К. : Дакор, 2016. - 304 с.

15. Джур О.Є. Економіка високотехнологічних підприємств: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. -Дн-ськ: Арт-Прес, 2018. -319 с.

16. Довбенко, В'ячеслав Іванович. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В. І. Довбенко, В. М. Мельник. - Львів : Львівська політехніка, 2019. - 232 с.

17. Економіка підприємств: підручник / Ф. В. Горбонос [и др.]. - К. : Знання, 2015. - 463 с.

18. Економіка підприємства [Текст] : підручник для вищої школи / за заг. ред. Л. Г. Мельника. - Суми: Університетська книга, 2017. - 864 с.

19. Економіка підприємства: зб. практичних задач і ситуацій: навч. посібник. - К. : КНЕУ, 2018. - 323 с.

20. Економіка підприємства: Навч. Посіб. / за ред.. А.В. Шегди – Е45 К.: Знання, 2015. – 431 с.

21. Економіка підприємства: навчальний посібник для вищої школи. - Львів: Новий Світ - 2000, 2017. - 439 с.

22. Економіка підприємства: Підручник / за аг. Ред.. С.Ф. Покропівного – Вид. 2-ге, перероб. Та доп. – К.: КНЕУ, 2019. – 528 с.

23. Економіка підприємства: пошук шляхів розвитку: Посібник / МАУП. – К.: МАУП, 2016 – 80 с.

24. Ефективність системи управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти та механізми реалізації [Текст] : монографія / Харків. ін-т фінансів ; за заг. ред. Г. О. Дорошенка. - Харків: НТМТ, 2019. - 424 с.

25. Залуцький, І. Р. Планування і діагностика діяльності підприємств: навч. посібник / І. Р. Залуцький, В. М. Цимбалюк, С. Г. Шевченко. - Львів : Новий Світ-2000, 2019. - 320 с.

26. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: кредитно-модульний курс: навчальний посібник / за ред. Ю.Г. Козака. - 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2018. - 288 с.

27. Іванова, Валентина Василівна. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / В. В. Іванова. - Суми : Університетська книга, 2016. - 443 с.

28. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами. Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. Іванюти С. М. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 320 с.

29. Кавун С.В. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект [Текст]: монографія / С.В. Кавун. - Харків: Щедра садиба плюс, 2019. - 311 с.

30. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. пос. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2015. – 483с

31. Козловський В. О., Лесько О. Й. Бізнес-планування. Навчальний посібник. - Вінниця: ВНТУ, 2017. - 189 с.

32. Крахмальова Н.А. Системний підхід до управління виставковою діяльністю. // Актуальні проблеми економіки, № 5, 2016. – С. 155-160.

33. Кузьмін, О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства/О. Кузьмін//Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. - №20(9). – С.240-245.

34. Куцик В.І. Особливості формування активів торговельного підприємства в сучасних умовах/ В.І. Куцик, Я.Я. Медвідь // Науковий вісник НЛТУ України. – 2018.- вип. 18.5- С. 169-172.

35. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посібник/ Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2014. – 365 с.

36. Литовченко І.Л., Пилипчук В.П. Інтернет-маркетинг: Навчальний посібник. - Київ: Центр учбової літератури, 2018. –184 с.

37. Ліфанов С. IV міжнародний форум «Промисловий маркетинг». Який шанс криза дає B2B маркетингу? // Маркетинг в Україні, № 3, 2016. – С. 4-14.
38. Мазур О.Є. Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник - К.: Центр учбової літератури, 2018. – 480 с.
39. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник.— К.: ЦУЛ, 2018. — 376 с.
40. Макаровська Т. П. Практикум з економіки підприємства. — К., 2016.
41. Малів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства : Навч. посіб , - 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2016 – 580 с.
42. Марцин В.С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності / Марцин В.С. // «Фінанси України», – 2018. – №4. – С. 23-31.
43. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств.-К.:Вища школа.-2015.-278с.
44. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. [Електронний ресурс]/Матеріали сайту www.ligazakon.ua- Режим доступу: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52>.
45. Немцов В. Д., Довгань Л. Є. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник. — К.: УВПК Ексоб, 2016. — 560 с.
46. Олійник, Т. Інтенсифікація відтворення основних засобів аграрного виробництва/Т. Олійник//Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2017. - №2(10). – С.61-65.
47. Організація виробництва: Навч. посіб. /В.О. Онищенко, О.В. Редкін, А.С. Старовірець, В.Я. Чевганова. – К.: Лібра, 2013. – 336 с.
48. Організація виробництва: Навч. посібник / Онищенко В. О. — К.: Ліб- ро, 2018. — 336 с.
49. Орлов О. О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. — К.:Скарби, 2017. — 336 с.
50. Осовська Г. В. Організаційні структури управління підприємствами // Вісник Житомирський державний технологічний університет. — Житомир: ЖДТУ. 2015. — № 20. — С. 330—343.

51. Пасічник В.Г., Акіліна О.В. Організація виробництва. Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 248 с.
52. Пельтек Л.В., Писаренко С.М., Методологічні аспекти формування системи управління оборотними активами підприємства / Пельтек Л.В., Писаренко С.М., // Вісник Запорізького національного університету – 2017. - №1(5). – 43-49 с.
53. Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Кулішов В.В. та ін.. Економіка підприємства: підручник / за загальною редакцією Й.М. Петровича – Львів: «Магнолія плюс», видавець В.М. Піча – 2014.-680 с.
54. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2017. — 488 с.
55. Рульєв, Віталій Андрійович. Управління персоналом [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич, Т. Л. Мостенська. - К.: Кондор, 2018. - 309 с.
56. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2017. – 668 с.
57. Салун М. М. Методологія, методика та оцінка процесів модернізації ресурсного потенціалу підприємства: монографія / М. М. Салун. - Харків: ІНЖЕК, 2018. - 415 с.
58. Сарапіна О. А. Комплексний аналіз ефективності діяльності підприємства як елемент антикризового управління підприємством / О.А.Сарапіна, Т.А.Пінчук; Вісник ЧТЕУ: Економічні науки. – Чернівці: 2017. - Вип. 4. - С. 145-150.
59. Саух І. В. Ресурсний підхід як напрям стратегічного аналізу фінансового потенціалу підприємства / І. В. Саух // Бізнес Інформ. - 2019. - № 12. - С. 184-188.
60. Сафонов Ю. М. Управління потенціалом підприємства: підручник / Ю. Сафонов, Є. Масленніков. - 2-ге вид., допов. і перероб. - Одеса : Прес-кур'єр, 2019. - 244 с

61. Свобода Т. І. Теоретичні аспекти щодо управління фінансовим станом торговельного підприємства / Т.І. Свобода // наук. видання: Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2018. - Вип. 1(1). - С. 314-320.

62. Селіверстова Л. С. Управління грошовими потоками підприємства. Економіка та держава. 2015. № 9. С. 20–22.

63. Ситник Г.В. Принципи фінансового планування та його роль у забезпеченні збалансованого фінансового розвитку підприємства / Г.В. Ситник // «Інноваційна економіка». -2012. - №7. –С. 76-78.

64. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В., Економіка підприємства: навч. посіб. – Київ: Центр навчальної літератури, 2017. – 436с.

65. Скиба Г. І. Діагностика ефективності діяльності підприємства як одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства / Г.І.Скиба // Вісник: Економіка. Управління. Інновації. – Київ: 2017. - № 1. – с. 43-46

66. Сластьяникова А. І. Ресурсний потенціал промислового підприємства: теоретичний аспект / А. І. Сластьяникова // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2016. - Вип. 40. - С. 196-199

67. Сліпушко О. М. Політичний і фінансово-економічний словник / О.М. Сліпушко; за ред. Гошовської В.А., Терпило В.П. - К.: Вид-во «Криниця», 2019. - 392 с.

68. Соболев Р. Г. Управління ризиками та оцінка ефективності діяльності підприємства підприємства / Р. Г. Соболев // навч. посіб.: Теорія та практика державного управління. – Київ: 2015. - С. 220-225.

69. Стойко О.Я. Фінанси: навч. посіб. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. - К.: Алерта. 2018. - 432 с.,

70. Стратегія підприємств та стратегічний менеджмент / [Ю.В. Соболев, В.Л. Дикань, О.Г. Дейнека, Л.О. Позднякова та ін.]. - Х.: ТОВ „Олант”, 2019. - 416 с.

71. Сущенко Е.А. Характеристика потенциала предприятия как экономической категории / Е.А. Сущенко // Вісник Східноукраїнського національного університету. - 2007. - № 5 (51). - С. 239-244.

72. Сюркало Б.І. Методологія ефективного фінансового планування / Б.І. Сюркало, Г.М. Шамота [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=915>

73. Талах В. І. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства: методика та практика аналізу: монографія / В. І. Талах, Т. А. Талах - Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2015. - 156 с.

74. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. / Л. М. Таранюк. - Суми : Мрія-1, 2020. - 277 с.

75. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О. О. Терещенко.- К.: КНЕУ, 2018. – 554 с.

76. Тігова Т.М., Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. Аналіз фінансової звітності.: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2012 - 268с.

77. Тридід О.М. Методичний підхід до оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства / О.М. Тридід, К.В. Орехова // Наука й економіка. – 2013. – № 4. – С.147–154.

78. Тюріна Н.М. Карвацка. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2018. - 408 с.

79. Фатхутдінов, Раїс Ахметович. Управління конкурентоздатністю організації: підручник / Р.А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. - К.: Кондор, 2016. - 470 с.

80. Федай В.В., Терещенко С.І. Ефективне використання оборотних активів підприємством. Вісник Сумського національного аграрного університету. Економіка і менеджмент. Вип. 2 (80). 2019. С. 69—73.

81. Фесюк І.В. Методичні засади планування потреби в оборотному капіталі підприємства у ринкових умовах // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2015. – №13.

82. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч посібник / О.С. Філімоненков– К.:КНЕУ, 2017. – 328 с.

83. Фінансове забезпечення розвитку підприємства: монографія / [І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляева та ін]; за ред. І.О. Бланк. - К.: Київ нац. Торг.-екон. Ун-т, 2016. - 344 с.

84. Фурик В.Г., Зянько В.В., Вальдшмідт І.М. Фінанси підприємств: навч. посібник. Ч. 1. Вінниця: ВНТУ, 2016. 126 с.

85. Халатур С.М., Павлова Г.Є., Масюк Ю.В., Бровко Л.І., Шевченко С.В. Фінансування та кредитування підприємств АПК: навч. посіб. (Практикум). Дніпро: Моноліт, 2012. 212 с.

86. Хмелевський Д. О. Сучасні аспекти та стратегії розвитку бізнесу. Економіка та держава. 2021. № 12. С. 135–138.

87. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посібник. /Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. -К.: Центр учбової літератури, 2018. - 284 с.

88. Хомаківська О.В., Гнатенко І.А., Дяченко Т.О., Сабій І.М. Моделі підприємництва в умовах інноваційної економіки та економіки знань: управління ресурсами та витратами. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 15. С. 5—11.

89. Хоменко І. О. Методичні аспекти превентивного антикризового управління та оцінювання ефективності діяльності підприємства суб'єктів господарювання / І.О.Хоменко, В.В. Концева, Н.В. Бойко; наук. видання: Фінансові дослідження. – Київ:2020. - № 1. - С. 105-117.

90. Хомяк Р.С. Бухгалтерський облік в Україні / Р.С. Хомяк // Навч. посібник – Львів: „Інтелект-Захід”, 2019 р. -725с.

91. Хомяков, Володимир Іванович. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник / В. І. Хомяков, В. М. Белінська, О. В. Федоренко. - К. : Кондор, 2017. - 432 с.

92. Череп, А. В. Стратегічне планування і управління: навчальний посібник / А. В. Череп, А. В. Сучков. - К. :Кондор, 2016. - 334с.

93. Чорна Л.О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства // Ефективна економіка. – 2018. - № 1. – [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1997&p=2>.

94. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств/ Чубка О.М., Рудницька О.М.// Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2018. – 13.-.С.440-445.

95. Чухно А. А. Основи економічної теорії Підручник / А.А Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко та ін.; За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища шк., 2017. - 606 с.

96. Шаманська О.І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства / О.І. Шаманська // Ефективна економіка. - 2018. - № 3- С.35-45;

97. Шаповал В.М. Економічна діагностика / В.М Шаповал, О.О. Гетьман; навч. посіб. – Київ: Центр навчальної літератури - 2016. – 307с.

98. Шарко М. В. Ресурсний потенціал як основа економічного розвитку підприємства/ М. В. Шарко, Н. В. Гусаріна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2021. - № 4. - С. 274-278.

99. Шумейко В. Організаційні структури управління маркетингом на виробничих підприємствах. // Маркетинг в Україні, № 1, 2019. – С. 46-49.

100. Янковий О.Г. Фактори формування прибутку підприємств / Янковий О.Г., Кошельок Г.В. // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. статей. / Ред. Зверяков М.І. та ін. Вип. 43. – Одеса: ОДЕУ. – 2013. – С. 298- 305.

ДОДАТКИ

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	2018	2019
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	63790	36313
первісна вартість	1001	70826,0	43969,0
накопичена амортизація	1002	7036,0	7656,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	327717,0	408262,0
Основні засоби	1010	2445081	1226614
первісна вартість	1011	3402945,0	2063869,0
знос	1012	957864,0	837255,0
Інвестиційна нерухомість	1015	239,0	642871,0
первісна вартість	1016	321,0	858642,0
знос	1017	82,0	215771,0
Довгострокові біологічні активи:	1020	9	11
первісна вартість	1021	21,0	20,0
накопичена амортизація	1022	12,0	9,0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	139,0	2554142,0
Інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	95,0	75,0
Відстрочені податкові активи	1045	30694	9578,0
Усього за розділом I	1095	2867764	4877866
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	547990,0	333626,0
Виробничі запаси	1101	300250,0	256699,0
Незавершене виробництво	1102	92913	7955
Готова продукція	1103	154359	68956
Товари	1104	468,0	16,0
Поточні біологічні активи	1110	75,0	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	406609	4416784

Дебіторська заборгованість за рахунками: за виданими авансами	1130	1106155,0	1559722,0
за бюджетом	1135	215702,0	37199
у тому числі з податку на прибуток	1136	28115	8745
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18125,0	2202714,0
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	8210	257419
Готівка	1166	10	14
рахунки в банках	1167	8200	257405
Витрати майбутніх періодів	1170	29997	505
Інші оборотні активи	1190	185918	56914
Усього за розділом II	1195	2491781	8864883
III. Необоротні активи утримувані для продаж та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	5359545,0	13742749,0
	Код рядка	2018	2019
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	736147,0	736147,0
Додатковий капітал	1410	651719,0	494,0
Резервний капітал	1415	13953,0	13953,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17016,0	2318,0
Усього за розділом I	1495	1384803	748276
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові кредити банків	1510	1263384	2209727
Довгострокові забезпечення	1520	12095	0
Усього за розділом II	1595	1275479	2209727
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	719761	2143400
Векселі видані	1605	6073	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	373412	668091
за товари, роботи, послуги	1615	175786	6930204
за розрахунками з бюджетом	1620	45724	58019
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625	15297	11155
за розрахунками з оплати праці	1630	28120	21982
за одержаними авансами	1635	1249361	444774
Поточні забезпечення	1660	28837	10701
Доходи майбутніх періодів	1665	173	133
Інші поточні зобов'язання	1690	56719	496287
Усього за розділом III	1695	2699263	10784746

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	5359545	13742749

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	2018	2019
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3374636, 0	4114506, 0
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2690558, 0	2906433, 0
Валовий: прибуток	684078	1208073
Валовий (збиток)		
Інші операційні доходи	251351	8663952
Адміністративні витрати	251 804	301 125
Витрати на збут	245796	243224
Інші операційні витрати	309739	6487942
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	128090	2839734
Інші доходи	227790,0	674651,0
Фінансові витрати	282229,0	412040,0
Втрати від участі в капіталі		
Інші витрати	92845,0	3013009, 0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (збиток)	-219194,0	89336
Витрати (дохід) з податку на прибуток	27670	40 485
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-246864	48851

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	2018	2019
Матеріальні затрати	2 098 815	2 326 504
Витрати на оплату праці	602 919	552 081
Відрахування на соціальні заходи	226249	237 321
Амортизація	215370	250784
Інші операційні витрати	609069	670420
Разом	3 752 422	4 037 110

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.**

Актив	Код рядка	2020	2021
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	28247,0	26589,0
первісна вартість	1001	35700	35447
накопичена амортизація	1002	7453,0	8858,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	563067,0	633461,0
Основні засоби	1010	918452	1188550
первісна вартість	1011	1768928,0	2261792,0
знос	1012	850471,0	1073242,0
Інвестиційна нерухомість	1015	606565,0	0,0
первісна вартість	1016	864402,0	0,0
знос	1017	257837,0	0,0
Довгострокові біологічні активи:	1020	6	4
первісна вартість	1021	15,0	15,0
накопичена амортизація	1022	9,0	11,0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4729637,0	2175000,0
Інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	63,0	0,0
Відстрочені податкові активи	1045		
Усього за розділом I	1095	6846040	4023604
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	95652,0	44127,0
Виробничі запаси	1101	81460,0	42724,0
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	1055,0	1026,0
Товари	1104	13137,0	377,0
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	4550557	4192117,0
Дебіторська заборгованість за рахунками: за виданими авансами	1130	1365571,0	1120746,0
за бюджетом	1135	78898	200536
у тому числі з податку на прибуток	1136	23213	10309
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	16323,0	150061,0
Грошові кошти та їх еквіваленти:	1165	32327	40054
Готівка	1166	9	0

рахунки в банках	1167	32318,0	40054,0
Витрати майбутніх періодів	1170	927,0	167,0
Інші оборотні активи	1190	53320,0	18727,0
Усього за розділом II	1195	6193575,0	5766585,0
III. Необоротні активи утримувані для продажк та групи вибуття	1200	66270	13874
Баланс	1300	13105885	9804063
Пасив	Код рядка	2020	2021
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	736147,0	736147,0
Додатковий капітал	1410	446,0	611,0
Резервний капітал	1415	11635,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-2770488,0	-
Усього за розділом I	1495	-2022260	-5515698
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Довгострокові кредити банків	1510	704433	1639476
Довгострокові забезпечення	1520		
Усього за розділом II	1595	709446	3876425
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	976827	1071160
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	3304548	368839
за товари, роботи, послуги	1615	7906108	7734751
за розрахунками з бюджетом	1620	1206	259
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625	743	
за розрахунками з оплати праці	1630	1889	624
за одержаними авансами	1635	414438	145120
Поточні забезпечення	1660	6997	2134
Доходи майбутніх періодів	1665	121	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1801702	2120449
Усього за розділом III	1695	14418699	11443336
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	1700	5	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	13105885	9804063

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	2020	2021
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2421567,0	1199525,0
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2257869,0	1062137,0
Валовий: прибуток	2090	163698	137388
Валовий (збиток)	2095		
Інші операційні доходи	2120	3461244	1400511
Адміністративні витрати	2130	85 751	47 397
Витрати на збут	2150	124500	64466
Інші операційні витрати	2180	3749488	1 463 381
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	2190	-3344797,0	-37345,0
Інші доходи	2240	1620242,0	900723,0
Фінансові витрати	2250	540778,0	483380,0
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	3727504,0	3876246,0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток	2290	-2682837,0	-3496248
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-14591	2645
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	2350	-2697428	-3493603

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	2020	2021
Матеріальні затрати	2500	2 224 182	51 936
Витрати на оплату праці	2505	117 165	41 008
Відрахування на соціальні заходи	2510	57006	17699
Амортизація	2515	69014	149760
Інші операційні витрати	2520	311442	632341
Разом	2550	2 778 809	89 270 044